

Mervi Koskinen

Kuulen kevään sydämessäni –
Kelttiläiset keskiaikaiset sävelmät

2020-luvun messussa

Taideyliopiston Sibelius-Akatemia
Klassisen musiikin osasto
Kirkkomusiikin ja urkujen aineryhmä
Kuopion yksikkö
Projektin kirjallinen työ (S-KM22-21)
2023

Kirjallisen työn nimi	Sivumäärä
Kuulen kevään sydämessäni – Kelttiläiset keskiaikaiset sävelmät 2020-luvun messussa	38+24
Tekijän nimi	Lukukausi
Mervi Koskinen	Syksy 2023
Aineryhmän nimi	
Kirkkomusiikki ja urut	
<p>Tutkin kirjallisessa työssäni rukouslauluja 2020-luvun messun palveluksessa. Toteutimme lauluryhmän kanssa kaksi kelttimessua vuosina 2022 ja 2023, joista toinen oli Kallion kirkon Hiljaisen rukouslaulun kelttimessun mukainen messu ja toinen variaatio tästä messusta. Lisäksi toteutimme ehtoollishetken 2022. Tutustuessani kelttiläiseen liturgiaan sävelsin neljä uutta rukouslaulua sekä toteutin kelttiläisen hartauden, joka pidettiin järven rannalla.</p> <p>Kelttiläisessä messussa käytetty musiikki on säestyksetöntä suomenkielistä gregoriaanista laulua. Kelttiläisyys tulee tässä työssä esiin erityisesti messun musiikkien melodia- ja tekstivalinnoissa. Messun sävelmät ovat keskiajalta. Tekstit ovat pääasiassa rukousrunoilija David Adamin kirjoittamia kelttiläisessä hengessä.</p> <p>Tutkimuksessani kelttiläinen liturgia muokkautui kahdessa laulussa moniääniseksi sovitukseksi. Mukaan messuun tuli myös ilman säestystä laulettuja virsiä sekä bordunaa.</p> <p>Tutkimustuloksena totean, että gregoriaaninen messu on rauhoittavimmillaan ehjänä kokonaisuutena. Laulut toimivat myös yksittäisesti perinteisen luterilaisen messun liturgian lomassa, kun muu musiikki on sovitettu samaan rauhalliseen tyyliin. Messun laulut sopivat laulettaviksi myös luonnossa.</p> <p>Omilla sävellyksilläni pystyin myös jatkamaan kelttiläisen messun tunnelmaa ja kehittämään siihen uutta.</p>	
Hakusanat	
Kelttimessu, gregoriaaninen laulu, Hiljainen rukouslaulu, Hiljaisen rukouslaulun kelttimessu, Kallion seurakunta	
Työ on tarkastettu Turnitin plagiaatin tarkastusohjelmalla	
7.12.2023 Seppo Kirkinen	

<p>Title</p> <p>On Celtic paths of prayer Medieval Celtic music as part of Mass in the 2020s</p>	<p>Pages</p> <p>38+24</p>
<p>Author</p> <p>Mervi Koskinen</p>	<p>Semester</p> <p>Autumn 2023</p>
<p>Department</p> <p>Church and organ music programmes</p>	
<p>Abstract</p> <p>In this project, I have examined the use of Celtic chant in the Mass of the Finnish Evangelical Lutheran Church in the 2020s. Together with a musical ensemble, we planned and carried out two services of Celtic Mass in 2022 and 2023. The first of these was a Meditative Celtic Mass with Medieval melodies (Hiljaisen rukouslaulun kelttimessu) in Kallio Church in Helsinki and the second event was a variation of the first. In addition to these, we had an event where we celebrated the Eucharist in 2022. In the process of getting acquainted with Celtic liturgy, I also composed four new prayer chants and organised a Celtic devotional prayer by a lakeside.</p> <p>The music employed in these celebrations of Celtic Mass was Gregorian chant without accompaniment. The lyrics were in Finnish. The Celtic element can be discerned in the choice of melody and the texts of the lyrics. The melodies are Medieval. The texts are mainly Celtic style poems by David Adam.</p> <p>The result of the research can be seen in the two chants in which the Celtic liturgy transformed into polyphonic musical arrangements. The Mass included also psalms that were sung without accompaniment. Drone was also used.</p> <p>As a result of the present study, I would conclude that the Gregorian mass has the best capacity to give comfort and calmness when used as an integral whole. The chants can also be used as a part of the Lutheran mass when other musical elements of the mass are chosen so that they are in tune with the calm style of the chants. The songs of the Mass can also be sung in open air in nature.</p> <p>With my own compositions, I had the opportunity to recreate and extend the mood of the Celtic mass and also develop new ideas.</p>	
<p>Keywords</p> <p>Celtic Mass, Gregorian chant, Meditative Mass, Meditative Celtic Mass with Medieval melodies, Kallio congregation</p>	
<p>This work has been checked in the plagiarism detection program Turnitin</p> <p>7.12.2023 Seppo Kirkinen</p>	

*Almighty Creator, who has made all things.
The world cannot express all thy glories,
even though the grass and the trees should sing.*¹

Ancient Irish Poetry

¹ *Kaiken Luoja, vaikka ruoho ja puut laulaisivat, maailma ei kykene ilmaisemaan kunniaasi.* Meyer 1911, 30. Suom. Koskinen, M.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	7
1.1 Tutkimuskohde, tutkimuskysymys ja tutkimusmenetelmät	9
1.2 Tutkimuksen lähteet tai materiaali.....	10
1.3 Hiljainen rukouslaulu	11
2 HILJAISEN RUKOUSLAULUN KELTTIMESSUN JUURET	13
2.1 Kristinusko keskiajan Irlannissa ja Brittein saarilla.....	13
2.2 Kelttiläinen kristillisuus.....	15
2.3 Kelttiperinteen liturgiset laulut Brittein saarilla	16
2.4 Hiljaisen rukouslaulun kelttimessin laulujen lähteet	17
2.4.1 David Adam.....	17
2.4.2 Stowe Missaale.....	18
2.4.3 Inchcolmin Antifonarium	18
2.4.4 Clondalkinin Breviarium	18
3 HILJAISEN RUKOUSLAULUN KELTTIMESSUN LAULUT	19
3.1 Isän rakkauteen.....	20
3.2 Synnintunnustuksena Jeesuksen rukous	20
3.3 Minä sidon itseäni	21
3.4 Esirukous.....	22
3.5 Kunnia ja Kiitosvirsi.....	22
3.6 Sanctus	23
3.7 Jumalan Karitsa	23
3.8 Vaihtuvat osat	23
4 PROJEKTI KUULEN KEVÄÄN SYDÄMESSÄNI	24
4.1 Syksy 2023: Tutustuminen projektin aiheeseen.....	24
4.2 Kevät 2022: Orimattilan kirkon Hiljaisen rukouslaulun kelttimessu.....	26
4.2.1 Valmistautuminen.....	26
4.2.2 Laulut	26
4.2.3 Yhteenveto.....	27
4.3 Kevät 2022: Launeen kirkon ehtoollishartaus	28
4.4 Kevät 2022 Ensimmäinen kelttirukouslaulu Taivalta taittavan siunaus.....	28
4.4 Kesä 2022: Toinen kelttirukouslaulu <i>Valaiskoon aurinko kalliot</i>	31
4.5 Syksy 2022: Hartaus luonnossa.....	32
4.6 Syksy 2022: Kolmas kelttirukouslaulu <i>Oi Kristus, sinun ristisi</i>	34
4.7 Syksy 2022: Neljäs kelttirukouslaulu <i>Jumalan väkevässä nimessä</i>	35

5 HOLLOLAN MARIANKIRKON KELTTIMESSU	37
5.1 Alkuvirsi	38
5.2 Alkusiunaus	38
5.3 Synnintunnustus ja synninpäästö	38
5.4 Psalmi	38
5.5 Kyrie, Gloria, rukous	39
5.6 Sana	39
5.7 Ehtoollinen	40
5.8 Päätös	40
6 KELTTILÄISET KESKIAIKAISET SÄVELMÄT 2020-LUVUN MESSUSSA	41
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	43
LÄHDE- JA KIRJALLISUUSLUETTELO	45
LIITTEET	49

1 JOHDANTO

Projektissani on jotain uutta, jotain vanhaa ja jotain lainattua. Musiikillinen materiaali on jotain vanhaa *Brittein saarten kelttiliturgiasta*,² jotain lainattua *Kallion kirkon Hiljaisen rukouslaulun kelttimessusta*³ ja edellä mainittujen soveltamista.

Tässä kirjallisessa työssä kuvaan neljää jumalanpalvelusta, jotka toteutettiin 2021–2023 *Päijät-Hämeen* alueen seurakunnissa *Mikkelin hiippakunnassa*. Projektin jumalanpalveluksista kaksi oli kelttimessua, yksi ehtoollishetki ja yksi luonnossa toteutettu hartaus. Kelttiläinen kristillisyys korostaa Jumalan, luonnon ja ihmisen välistä yhteyttä. Kelttiläisyys puhuttelee suomalaista sielunmaisemaa maantieteellisestä tai historiallisesta etäisyydestä huolimatta (Raittila 1997, 8).

Lisäksi tarkastelen Hiljaisen rukouslaulun kelttiläisiä rukouslauluja sekä omia rukouslauluja. Sävelsin ja sovitin projektissa kelttiläisiin hartausrunoihin sävelmiä, joiden juuret ovat keskiaikaisissa kelttiläisissä liturgisissa melodioissa. Liturgialla tarkoitetaan jumalanpalvelusta, jolla on kristillinen sisältö ja laulettu sekä kirjoitetut tekstit viittaavat Raamattuun (Pajamo & Tuppurainen 2004, 11; Pirttimaa 2016, 23).

Martti Luther (1483–1546) on määritellyt musiikkia Jumalan luomaksi universaaliksi ilmiöksi. Kokemukseen musiikista kuuluu kaikki korvin kuultavat äänet niin luonnossa kuin kirkkotilassa. Hänen mukaansa ”Jumala on luonut kaiken soimaan”. (Erkkilä, Tuovinen & Tuppurainen 2003, 17.)

Musiikit toteutettiin laulamalla ja ilman soittimia. Tämä viittaa 700-luvun jälkipuoliskolla syntyneeseen latinankieliseen liturgiseen lauluun. 800-luvulla säestyksetöntä laulua kirkollisissa toimituksissa alettiin kutsuaan Paavi *Gregorius Suuren* mukaan gregoriaaniseksi lauluksi. (Hannikainen 2006, 12.) Tässä työssä gregoriaanisen laulun laulutapana oli *Hiljainen rukouslaulu*.

² Irlannista tehtiin lähetysmatkoja germaanien valtakaudella ympäröiville saarille ja Manner-Eurooppaan Buckley 2001, 1.

³ Kelttimessin nimeksi muutettiin syksyllä 2022 Meditatiivinen kelttimessu. Käytän tässä työssä nimeä Hiljaisen rukouslaulun kelttimessu.

Ensimmäinen kelttimessuista toteutettiin *Orimattilassa* 2022⁴ ja toinen Hollolan keskiaikaisessa *Pyhän Marian kirkossa* 2023.⁵ Orimattilassa toteutettu messu vastasi sisällöltään mahdollisimman tarkasti Kallion kirkon Hiljaisen rukouslaulun kelttimessua. Hollolan *Pyhän Marian kirkon* messussa oli mukana myös virsiä ja neljä uutta rukouslaulusovitusta. Lahden *Launeen kirkossa* toteutetussa ehtoollishetkessä keväällä 2022 oli käytössä joitakin Hiljaisen rukouslaulun kelttimessun lauluja. Osana kelttiläiseen liturgiaan syventymistä oli hartaus, joka toteutettiin järven rannalla syksyllä 2022.

Kirkkokäsikirjan mukaisesti messun kulku jakaantuu neljään pääosioon, jotka ovat johdanto, sana, ehtoollinen ja päätös. Johdannossa tulee alkusiunaus, johdantosanat, yhteinen rippi ja päivän rukous. Sanaosassa ensimmäinen osa on raamatunluku ja saarna yhdessä. Sen jälkeen seuraa apostolinen uskontunnustus ja yhteinen esirukous. Ehtoollisiossa välttämättömät elementit ovat uhrivirsi, rukous ja asetussanat, Isä meidän ja ehtoollisen vietto. Päätösosassa käytetään ainakin Herran siunausta. Siinä voi olla laajemmin mukana myös ylistys, lähettäminen ja päätösmusiikki. (Sariola 2001, 299–300.)

Hartaudessa oli käytössä Hiljaisen rukouslaulun lauluja ja kaksi omaa uutta sovittamaani kelttirukouslaulua. Hartaus noudatti rukoushetken kaavaa. Siinä oli mukana synnintunnustus, synninpäästö, Raamatunkohta, sana, rukousjakso ja Herran siunaus, joita kehysivät laulut.

Projektin ohjaajana ja peilinä tällä matkalla on ollut gregoriaanisen laulun tutkija ja opettaja *Hilkka-Liisa Vuori*. Hän opettaa gregoriaanista laulua Sibelius-Akatemiassa. Kansani lauluryhmässä lauloivat *Johanna Suomala*, *Leena Eskelinen* ja *Lauri Palo*. He toimivat kanttoreina Mikkelin Hiippakunnassa. Kuvauksista vastasivat Orimattilan kirkossa *Hannu Rantala* ja Hollolan kirkossa *Erik Löfberg*.

⁴ Hiljaisen rukouslaulun kelttimessu marianpäivänä 27.3.2022 Orimattilan kirkossa - YouTube

⁵ <https://youtu.be/90hWdTDIeUw>

Kuva 1: Clodalkinin Breviarium 1450-luvulta ⁶

1.1 Tutkimuskohde, tutkimuskysymys ja tutkimusmenetelmät

Tässä työssä tutkimuskohteena on *Hiljaisen rukouslaulun kelttimessun* toteutus ja laulut sekä uudet kelttihenkiset laulut. Tutkimuksessa perehdytään Hiljaisen rukouslaulun kelttimessun taustaan, kelttiläisten rukouslaulujen käyttömahdollisuuksiin, sekä kelttimessun toteutukseen.

Tutkimuskysymyksenä on, miten kelttiläiset rukouslaulut toteutuvat messun ja hartauden musiikeissa ja mitkä ovat niiden olennaisia elementtejä. Hollolan Marian kirkon kelttimessun avulla tutkittiin, mitä uutta tietoa Kallion kirkon kelttimessun laulujen toteutuksesta ja kelttilaulusovituksista voisi tulla esiin 2020-luvun luterilaisessa messussa. Kelttiliturgiaan syvennyttiin tekemällä uusia rukouslaulusovituksia, joita sijoitettiin messussa neljään eri kohtaan. Inspiraation lähteenä näiden laulujen syntytavalle oli tutustuminen Kallion kirkon Hiljaisen rukouslaulun kelttimessun lauluihin.

Tutkimusmenetelmä tässä työssä on *autoetnografinen* ⁷ (Kukkurainen 2019) tutkimus. Kelttilaulujen tutkimuksessa käytetään ennen kaikkea omia havaintoja ja kokemuksia tutkittavasta aiheesta. Projektiosuuden kuvauksessa kuljetaan kirjoittajan havaintojen pohjalta matkaa kohti kelttiläistä messua. Tutkimuksen taustatyönä tutustuin kahteen muuhun Suomessa toteutettuun kelttimessuun, joissa kelttiläisyys näkyy liturgisessa laulussa. Niitä ovat Helsingissä *Tuomasyhteisön Ehtookellojen kelttimessu* ja Tampereella *Aleksanterinkirkon kelttimessu*.

⁶ Clodalkinin Breviarium MS 78, f.109 r. <https://digitalcollections.tcd.ie/concern/works/dj52w8569?locale=en>

⁷ Autoetnografisessa tutkimuksessa omat kokemukset luovat uutta teoriaa. Tässä tutkimuksessa tutkin kelttiläisiä jo valmiita rukouslauluja sekä omia rukouslaulusovituksia.

Kelttiläistä liturgiaa lähestytään hermeneuttisen ⁸ kehän avulla. Ensimmäisellä tasolla kuvataan kelttikristillisyyden juuria, joista Kallion kirkon kelttimestun laulut ja omat rukouslaulut kumpuavat. Tämän työn tärkein suunnanantaja ja kirjallisuuden lähde on ollut laulukokoelma *Tule, rauhanruhtinas–Kelttirukouslauluja keskiajalta tähän päivään*.

Toisella tasolla kuvataan, miten kelttiläisiä rukouslauluja on käytetty messuissa. Tässä työssä kuvataan erityisesti Kallion kirkon *Hiljaisen rukouslaulun kelttimestun* toteutusta ja laulujen taustaa. Sen laulujen melodioiden lähteet ovat Brittein saarten keskiaikaisissa käsikirjoituksissa, joita on säilynyt kelttiläisestä luostariperinteestä.

Kolmannella tasolla kuvataan projektia, jossa tutustuttiin tällä hetkellä käytettyyn kelttiläiseen liturgiaan. Projektin kuvaus etenee aikajärjestyksessä. Liturgiaan syvennyttiin tekemällä uusia kelttiläisiä rukouslauluja. Orimattilan kirkossa, 2022 toteutetun kelttimestun tavoite oli laulaa täysin samat laulut ja tavoiteltiin samanlaista rukouslaulun laulutapaa, kuin Kallion kirkon Hiljaisen rukouslaulun kelttimestussa. Marian kirkon kelttimestussa 2023 laulettiin rukouslaulujen lisäksi virsiä sekä neljä tekemääni rukouslaulua. Rukous- lauluilla korvattiin jotain kirkkokäsikirjan liturgisia osia. Laulujen järjestys muuttui ja joitakin Hiljaisen rukouslaulun kelttimestun lauluja jäi pois. Kirjoittajan päiväkirjamerkinnot kertovat myös omaa tarinaansa kelttiliturgiaan syventymisessä.

1.2 Tutkimuksen lähteet tai materiaali

Tämän tutkimuksen kannalta tärkein lähde on Kallion hiljaisen rukouslaulun messun laulut ja Hilikka-Liisa Vuoren artikkeli kelttiläisten liturgisten laulujen syntyperästä esipuheessa *Tule, Rauhanruhtinas – Kelttirukouslauluja keskiajalta tähän päivään* (2019).

Pappi, kirjailija ja runoilija *David Adam* (1932–2020) on määritellyt kelttiläistä kristillisyyttä. Hänen ajatuksensa vaikuttavat yleisesti nykypäivän kelttikristillisyydessä runojen ja hartauskirjallisuuden välityksellä. Tärkeimpänä lähteenä hänen kirjoistaan on tässä työssä ollut *The Awesome Journey* (2015).

Kelttiläiseen liturgiaan ja gregoriaaniseen lauluun Brittein saarilla liittyvää tutkimusta on tehnyt musiikkitieteilijä Ann Buckley (DMus). Hän on käsitellyt varhaiskeskiaikaista kelttiläistä liturgiikkaa artikkelissaan *Celtic Chant* (2001).

⁸ Fenomenologis-hermeneuttisessa analyysissä pyritään ymmärtämään syvällisesti tutkittavaa ilmiötä tutkijan omien kokemusten kautta. Jyväskylän yliopiston koppa.

Irlannin kansalliskirjastossa käsikirjoitusten parissa työskennellyt ja pyhästä Brigidistä väitellyt tohtori Noel Kissane kertoo kirjassaan *Saint Brigid of Kildare. Life, legend and* (2017) uskon saapumisesta Irlantiin ja Brittein saarille.

Uskontotieteen dosentti ja keltologiasta väitellyt *Katja Ritari* (FT) on tutkinut historiallisesti kelttiläisen kristillisyyden alkuaikoja ja keskiaikaa kirjassaan *Saints and Sinners on Early Christian Ireland – Moral Theology on the Lives of Saints Brigit and Columba* (2009). Erityisesti hän on perehtynyt myytteihin ja tarinoihin pyhistä *Columbasta* ja *Brigidistä*.

Kelttiläistä kristillisyyttä määrittelee anglikaanipappi ja taidehistorioitsija *Kate Tristram* (s.1931) kirjassaan *The Story of Holy Island* (2009). Käytän tässä tutkimuksessa myös pappi ja teologi *Ian Bradley* (s.1950) kirjaa *The Celtic Way* (2003) kelttiläisen kristillisyyden kuvaamiseen.

Omien sovitusteni ja luonnossa toteutetun hartauden taustamateriaalina olen perehtynyt teologian tohtori ja tutkija *Pauliina Kainulaisen* ajatuksiin ekoteologiasta hänen kirjoistaan *Missä sielu lepää* (2010) ja *Metsän teologia* (2013).

Omissa lauluissani olen sovittanut tekstejä *Clondalkinin Breviariumista* ⁹ otettuihin tai niistä inspiroituneisiin sävelmiin. Laulujen sovituksia inspiroi myös tutustuminen *Hiljaisen rukouslaulun* kelttimessun lauluihin. Tekstit lauluissa ovat *David Adamin* runoja sekä *Kati Pirttimaan* suomentamia *Iona* -yhteisön runoja.

1.3 Hiljainen rukouslaulu

Hilkka-Liisa Vuoren mukaan *Hiljainen rukouslaulu* on gregoriaanisen laulun laulutapa. *Vuori* on ottanut käsitteen Hiljainen rukouslaulu käyttöön opettamassaan laulusta kursseilla, retriiteissä ja messuissa 2000-luvun alkupuolella. Saman nimen ovat ottaneet muutkin mietiskelevän tai rukoilevan laulun opettajat Suomessa. Nimeä käyttäviä rukouslaulun opettajia yhdistää se, että he ovat kaikki jossain vaiheessa uraansa olleet ranskalaisen professori *Igor Reznikoffin* kursseilla. (Vuori 1995; ks. Fogelberg 2021.)

⁹ <https://digitalcollections.tcd.ie/concern/works/dj52w8569?locale=en>

Hiljainen rukouslaulu on luonteeltaan kristillisen kirkon rukouslaulua ja tunnustuksellista, kun taas Vuoren Taideyliopistossa opettama gregoriaaninen laulu on akateemista ja ei-tunnustuksellista (Vuori 2022; 2022b.)

Vuoren mukaan Hiljaisessa rukouslaulussa fyysisyys ja kirkkotila ovat olennaisena osana laulun kokemista. Rukouslaulussa on kolme suuntaa: kohti sydäntä, ylös kohti Jumalaa ja kolmannessa kohti toisia, rinnalla kulkijoita. Kädet voivat näyttää äänen suuntaa, moo-dien intervaleja ja neumien liikettä, Vuori kertoo (Vuori 2021; 2022; ks. *Vox Silentii*). Rukouslaulua voi laulaa myös ilman käden liikkeitä. Ääni on näkymätöntä ja se on yhteys näkymättömään (Vuori 2022b.)

Vuoren (2022) mukaan rukouslaulussa pyritään luonnonmukaiseen viritykseen. Laulutavalle on tyypillistä vahvistaa yläsävelien kuulumista kirkkotilassa. Yksi Hiljaisen rukouslaulun taustavaikuttaja on *Vox Silentii* -duo. (Vuori 2022.)

2 HILJAISEN RUKOUSLAULUN KELTTIMESSUN JUURET

Katja Ritarin mukaan kelttiläinen kristillisyys voi tarkoittaa historiallista aikaa tai siihen viittaavaa nykyajan kelttihenkistä kristillisyyttä (Ritari 2009, 8). Katja Ritari määrittelee kirjassaan *Saints and Sinners in Early Christian Ireland* kristillisyyden elämäntavaksi, joka pyrkii noudattamaan Jeesuksen opetuksia (Ritari 2009b, 3).

Ann Buckley selittää nimitystä ”Keltti” kuvaamaan puhutun kielen lisäksi alueellista ja kulttuurista erityislaatuisuutta. Munkit ja kristityt tekivät pyhiinvaellusmatkoja ja lähetystyötä Brittein saarilla Skotlannissa, Cumbriassa, Walesissa, Devonissa ja Cornwallissa. He matkustivat jopa Bretagneen ja Belgiaan. (Buckley 2001, 1.)

2.1 Kristinusko keskiajan Irlannissa ja Brittein saarilla

Ajallisesti varhaiskeskiajan kelttiläinen kristillisyys sijoittuu roomalaisten valtakauden päättymisestä 400-luvulta Normannien vallan alkuun 1066-luvulle. (Ritari 2009, 8–9; Vuori 2019, 2). Tätä ajanjaksoa pidetään kelttiläisen kirkon kukoistuskautena (Vuori 2019, 2).

Kristinuskon tulo Irlantiin on vaiheikas. Kristityt tulivat Brittein saarille ennen 400-lukua roomalaisten mukana. Kristittyjä muutti sinne myös pakoon sotaisaa Manner-Eurooppaa. Kristillisyys levisi avioliittojen ja ystävällisten naapureiden kautta. (Kissane 2017, 33; Tristram 2009, 11.)

400-luvulla Manner-Euroopasta lähetettiin Brittein saarille ensimmäinen piispa perustamaan virallista ja järjestäytyynyttä kristinuskoa. Irlantiin saapui munkkeja, jotka perustivat Roomasta saakka hallinnollisesti johdettuja luostareita. (Kissane 2017, 34.)

Luostarit olivat kaukana Euroopan keskuksista ja hallinnosta. Yhteydenpidon vaikeus Roomaan loi tietä luostarien hartaudentarjoamisen yksilöitymiseen. Maantieteellinen eristyneisyys johti ajan myötä paikallisten tapojen sekoittumiseen luostareiden hartauksiin. Kunkin paikan teologinen ja hengellinen perinne muuntautui omanlaisekseen alueen luonteesta sekä paikallisen kirkon historian muokkaamana. (Ritari 2009, 9.)

Kelttiläisyydessä tarinoiden merkitys korostuu yhteisön ylläpitäjänä ja suullinen perinne on avainasemassa (Ferguson 1990, 137). Tarinoissa tapahtui usein sadunomaisia ihmeitä tai samantapaisia ihmeitä kuin Raamatussa. Ritarin mukaan tarinat Irlantiin tulleista muuntuivat ja niitä muokattiin. Uskonnollisesti merkittäviä hahmoja alettiin kutsua pyhimyksiksi.¹⁰ Irlannin pyhimyksiä on lukuisia ja heistä melkein kaikki olivat munkkeja tai heidän tarinaansa on muokattu yleisen munkkiperinteen ihanteen mukaan (Bradley 2009, 2).

Pyhä Columba perusti Skotlantiin *Ionan* saarelle luostarin, josta tuli oppineisuuden keskus. Toinen nimitys Columballe on *Columcille*, joka tarkoittaa kirkon kyyhkystä (Tristram 2009, 13). Columba oli runoilija, pappi ja poliitikko. Hän teki lähetystyötä ja liikkui lähetysmatkoilla Brittein saarilla. Viimeisiksi vuosiksi Columba vetäytyi Ionan saarelle ja eli luostarissa yhteensä 36 vuotta. Hän kuoli kirjoittaessaan psalmeja 44. (Vuori 2009, 2; Jones 2002, 82.)

Brittein saarilla sijaitsee myös toinen luostarisaari, jota kutsutaan *Lindisfarnen* saareksi. Saari on toiselta nimeltä *The Holy Island*. Saarella sijaitsee luostarikeskus, joka perustettiin lähetystyötä varten. (Tristram 2009, 22). Sen on perustanut Piispa Aidan 600-luvulla. Hänen seuraajansa oli Pyhä Cuthbert. (Tristram 2009, 82.)

Pyhä Brigidin kirkko sijaitsee Kildaressa Irlannissa. Pyhä Brigid on Irlannin suosituimpia naispyhimyksiä. Häntä on kutsuttu myös Irlannin Mariaksi. Jeesusta kutsutaan irlantilaisessa pyhimyskirjallisuudessa usein Marian Pojaksi. (Ritari 2019, 12). Pyhän Brigidin kertomukset ovat sekoittuneet aikaisempiin legendoihin Brig-nimisestä jumalattaresta (Tristram 2009, 12).

*May Christ be with me, Christ before me, Christ behind me, Christ withing me, Christ beneath me, Christ above me, Christ to my right, Christ to my left, Christ where I lie down, Christ where I sit, Christ where I stand, Christ in the heart of everyone who thinks of me, Christ in the mouth of everyone who speaks to me.*¹¹

-St Patrick

¹⁰ Pyhimys saatetaan nähdä yli-inhimillisten voimien omaavana sankarina. Hän ei ole tavallinen ihminen, vaan kristillinen sankari, joka osoittaa voimansa tekemillään ihmeillä. Pyhimyksen tarinaan liittyy paljon ihmeitä. (Ritari 1999, tiivistelmä *Pro Gradu* -tutkielmassa.)

¹¹ Kristus olkoon kanssani, Kristus edelläni, Kristus takanani, Kristus kanssani, Kristus allani, Kristus ylläni, Kristus oikealla, Kristus vasemmalla, Kristus siellä missä lepään, Kristus siellä missä istun, Kristus siellä missä seison, Kristus heidän sydämissään, jotka ajattelevat minua, Kristus heidän suussaan, jotka puhuvat minulle, Kristus jokaisen katseessa, jotka katsovat minua, Kristus jokaisessa korvassa, joka kuulee minua. Ritari & Bergholm (toim.) 2008, 138. Borsjen artikkeli. Suom. Koskinen, M.

2.2 Kelttiläinen kristillisyys

Keskiajan Irlannin kristillisyydessä käytännönläheinen usko, luomakunnan kunnioitus ja myötätunto korostuivat. Irlannin keskiaikainen kristillisyys muistutti alkuaikojen seurakuntien kristillisyyttä. Anglikaanipappi *Kate Tristramin* mukaan Jumalan uskottiin olevan jokaisessa hetkessä elävä, johon ihmisillä oli läheinen suhde. ,(Tristram 2009, 32.)

Kelttiläistä kristillisyyttä kuvataan maanläheiseksi. Jumalalle antauduttiin kokonaan. Kristityt uskoivat Korkeimman ohjaukseen ja tutkivat Raamattua etsien vastauksia kysymyksiinsä. Kristityt kysyivät, kuinka Jumala tahtoisi heidän elävän. Jos koettiin, että Jumala vastasi Raamatun tekstien kautta, ohjeita ja neuvoja pyrittiin noudattamaan. Ihmiset olivat käytännönläheisiä ja kristityn elämään kuului paasto, rukous ja anteeksi-anto. (Tristram 2009, 32.)

Kolme päälähdettä kelttiläisessä kristillisyydessä ovat Vanha ja Uusi testamentti sekä luomakunta. Kelttikristillisyydessä keskeistä on Jumalan luomistyö ja siitä iloitseminen. Tätä kuvastaa kelttiristissä oleva ympyrä. Ympyrä kuvaa aurinkoa ja maata. Luontoa ja luontokappaleita kunnioitetaan ja niistä iloitaan Jumalan luomistyönä. (Bradley 2003, 52.)

Kuva 2: Kelttiristi ¹²

¹²Kuvapankin valokuvat ja rojaltivapaat kuvat aiheesta - iStock (istockphoto.com)

Kuten Jeesus tuli maan päälle, kristitytkin ovat läheisessä suhteessa luomakuntaan. Tämä maailma on Jumalan luomistyö ja Jumalan rakkauden kohde. Oma asenteemme kaikkea ympärillä olevaa kohtaan kertoo asenteestamme Jumalaa kohtaan, koska elämme Jumalan luomassa maailmassa. (Adam 2015, 1–2; Vuori 2019, 3.)

Elämällä on päämäärä, joka maallisen elämän jälkeen jatkuu taivaassa uutena luomuksena. Taivaassa ihmisten ja eläinten välinen ystävyys ja yhteisymmärrys on mahdollista palautua samanlaiseksi kuin Paratiisissa. (Bradley 1993, 53.)

David Adam puhuu kelttikristillisyydestä sisäisenä matkana. Kristityt ovat matkalla, jossa matkakumppanin kohtaaminen on olennaista. Myötätuntoinen rinnalla kulkeminen haastaa näkemään maailman Jumalan maailmana ja ihmiset siinä Jumalan rakkauden kohteina. (Adam 2015, 1; Vuori 2019, 2.)

Adamin mukaan myötätuntoinen rinnalla kulkeminen tarkoittaa sydämen pyhiinvaellusta (Vuori 2022 b, 7). Kelttiläisessä kristillisyydessä tunnettiin termi sielunystävä, *anam cara*, jolle pystyi puhumaan kaikki asiansa. Tämä uskottu oli toinen kristitty. Ihmisen ei tarvinnut olla yksin ongelmansa kanssa. (Vuori 2019, 3.)

*When we read the Bible, we should find ourselves challenged about how we live, how we relate to others and how we relate to God.*¹³

David Adam

2.3 Kelttiperinteen liturgiset laulut Brittein saarilla

Buckleyn mukaan laulettu psalmit olivat luostareiden toimituksissa keskeisessä osassa, ja hymnien laulaminen oli tärkeässä roolissa eri toimituksissa. Laulut oli tehty hetkipalveluksiin, jumalanpalveluksiin tai erityisiä tilanteita varten. (Buckley 2001, 6.)

Vanhimmat nuotinnokset kristillisistä vanhoista kirkkolauluista ovat säilyneet 1200-luvulta (Buckley 2019, 10). Varhaisimmat todisteet musiikin käytöstä on säilynyt *Stowe Missalissa*, *Dimman evankeliumikirjassa* ja *Mullingin kirjassa* 700-luvulta (Buckley 2001, 4).

¹³ Lainausta kirjasta *The Awesome Journey*: Raamattua lukiessamme meidän tulisi haastaa näkemään itsemme omassa elämässämme, kuinka olemme suhteessa toisiimme ja Jumalaan. Adam 2015, 12. Suom. M. Koskinen.

Vanhoista käsikirjoituksista löytyy jonkin verran viittauksia erityisesti kelttiläisyyteen, kuten tulen käyttöön pääsiäisenä ja pyhimysten juhlaan. Pääsiäiskynttilöiden siunaamiseen liittyvä laulu löytyy myös vanhoista kokoelmista. Myös kelttipyhimyksiin liittyviä laulujen säkeistöjä löytyy vanhoista käsikirjoituksista. Heidän kykyjään ylistetään hymnien säkeissä ja rukouksissa. (Buckley 2001, 4.)

Buckleyn mukaan instrumenttien käytöstä löytyy jonkin verran tietoa. Käytetyt soittimet ovat olleet paikallisia erikoisuuksia ja pääosin kielisoittimia. Kiertävät papit saattoivat soittaa kahdeksankielistä soitinta, *ocht-ténachia*. Keskiaikaisessa irlantilaisessa ristissä *Muiderach's Cross* On säilynyt kaiverrus, jossa kuvataan, kuinka munkkien kuoroa johdtaa kaksi munkkia, joilla toisella on puhallinsoitin ja toisella harppu. (Buckley 2001, 6–7.)

2.4 Hiljaisen rukouslaulun kelttimessun laulujen lähteet

Hiljaisen rukouslaulun kelttimessun laulujen tekstilähteinä on käytetty *David Adamin* rukousrunoja ja vanhoja kelttirukouksia, kuten *Pyhän Patrikin rintahaarniska*. Yhdessä laulussa, kiitoslaulussa (*Te Deum*), lähteenä on *Stowen Missaale*. Laulujen sanat ovat vanhoihin sävelmiin sovittaneet *Tuomo Pulkkinen* ja *Hilkka-Liisa Vuori*.

Messin laulujen melodiat ovat sovituksia keskiaikaisista gregoriaanisista Brittein saarten luostareissa käytetyistä lauluista, jotka on omistettu kelttipyhimyksille *Brigidille* ja *Columballe*. Columban juhlapäivän hetkipalveluksen sävelmät ja *Corpus Christi* -hetkipalveluksen sävelmät ovat Edinburghin yliopistossa säilytettävästä käsikirjoituksesta, *Inchcolmin Antifonariumista* 1340-luvulta. Brigidin juhlapäivän hetkipalvelusten sävelmät ovat Dublinin Trinity Collegen käsikirjoituksesta, *Clondalkinin Breviariumista*, 1450-luvulta. (Vuori 2022, 7.)

2.4.1 David Adam

Kirjailija, anglikaaninen pappi ja runoilija David Adamin (1936–2020) runot ja ajatukset ovat vaikuttaneet kelttiläisen kristillisyyden ja Kallion kirkon Hiljaisen rukouslaulun laulujen taustalla. Hän toimi elämänsä aikana North Yorkshiressa Lindisfarnen saarella seurakuntapastorina (Vuori 2019, 3).

2.4.2 Stowe Missaale

Stowe Missaale on latinaksi kirjoitettu Irlannin kirkon messukirja vuosilta 792–803. Kirja on pienikokoinen, niin että se oli helppoa ottaa mukaan. Se sisältää messun kaavan, kasteen kaavan, sairaiden voitelemisen kaavan ja ohjeita heidän luonaan vierailemiseen sekä ehtoollisen kaavan. Kiitoslaulu (Te Deum) on lähteessä tekstinä. (Nooij 2021.)

2.4.3 Inchcolmin Antifonarium

Inchcolmin Antifonarium on säilynyt 1340-luvulta. Käsikirjoittaja on tuntematon. Kokoelmaa säilytetään *Edinburghin* yliopistossa. Inchcolm on saari Edinburghin edustalla ja siellä on sijainnut keskiajalla Inchcolmin augustinolaisuostari. Käsikirjoitus on kirjoitettu pergamentille mustalla ja punaisella musteella. Kyseessä on pieni, vain nelisivuinen kokoelma eli kaksifolioinen fragmentti, joka sisältää 26 musiikillista katkelmaa. Sen on koonnut yhteen irtolehtisistä *David Lang* (1793–1878). (Edinburghin yliopisto.)

2.4.4 Clondalkinin Breviarium

Clondalkinin Breviariumia säilytetään *Trinity Collegen* kirjastossa Dublinissa. Se on kirjoitettu 1450-luvulla. Tässä käsikirjoituksessa on yhteensä 177 sivua. Se on kuorokirja, joka alun perin tarkoitettu Kilkennyn katedraalin käyttöön. Käsikirjoitus on löydetty Clondalkyn kylästä, Dublinista, jossa paikallinen viskikauppias toimitti sen yliopistolle 1700-luvulla. Omistuskirjoituksessa on nimet Pyhä Patrick ja Pyhä Brigid. (Trinity college Dublin.)

3 HILJAISEN RUKOUSLAULUN KELTTIMESSUN LAULUT

Hiljaisen rukouslaulun kelttimessua (Liite 2) on vietetty vuodesta 2017 lähtien ja vuodesta 2019 se on vakiintunut kerran kuussa pidettäväksi messuksi Kallion kirkossa. Messun on suunnitellut Hilikka-Liisa Vuori yhteistyössä Kallion seurakunnan papiston kanssa. Messun laulumateriaalin kirjoittamisesta vastaa Tuomo Pulkkinen. Messun kanttoreina toimivat Vox Silentiin laulajat Vuori ja Johanna Korhonen. Olennainen osa messua on *Anima Mea*, joka on kaikille avoin messun esilaulajien ryhmä. Ryhmän kanssa voi kuka tahansa tulla opettelemaan messun lauluja aina tuntia ennen messua. (Vuori 2022.)

Hiljaisen rukouslaulun kelttimessun laulut ovat sovittaneet Tuomo Pulkkinen ja Hilikka-Liisa Vuori. Messut toteutetaan täysin akustisesti. Messun laulut ovat suomenkielisiä, mutta ne lauletaan gregoriaaniseen tyyliin. Keskeinen piirre ja musiikillinen muoto lauluissa on pienet johdantolaulut eli antifonit. Niiden melodiat on otettu kelttiläisten pyhiinmenen hetkipalvelusten melodioista. Toinen tyypillinen piirre on toistuvat laulettavat aamenet, joita voidaan toistaa useaan kertaan ja vapaamuotoisesti. Messun laulujen laulajat saattavat vahvistaa sanoja käden liikkeillä ja kehon kielellä. (Vuori 2022.)

Messussa laulettavat pysyvät *ordinarum*-osat ovat *Isän rakkauteen*, *Jeesuksen rukous*, *Minä sidon itseeni* (Patrickin rukous), *Haavojen Kristus*, *Kiitoslaulu (Te Deum)*, *Sanctus* ja *Jumalan Karitsa*. Lisäksi jokaisessa messussa on vaihtuvat *proprium*-osat, jotka ovat päivän psalmi, ehtoollisen laulu, halleluja tai kirkkovuoteen sopiva kiitoslaulu sekä päätöslaulu. Messun erityispiirteitä on säestyksettömät laulut, lauluryhmä sekä toistuvat ja moniääniset Aamenet. Niitä saatetaan toistaa vapaasti rukousten lopussa useampaan kertaan. (Vuori 2022.)

3.1 Isän rakkauteen

Messun alkulaulu *Isän rakkauteen* kelttiliturgian sävelmä on inspiroitunut Inchcolmin antifonarium MS 211.IV folion 1r. melodiasta, Columballe omistetusta laulusta *Contemplator*. Sen on sovittanut Tuomo Pulkkinen.¹⁴ Teksti on David Adamin runosta runokokoelmasta *Avoin portti*. Suomentaja on Tuula Maria Mattila.

Laulun rakenne noudattaa psalmilaulun ABA-kaavaa. Alussa on antifoni, joka toistuu resitaation eli puhelaulun jälkeen. Laulun alussa kuvastuu kelttiläinen mentaliteetti ja käytännönläheisyys. Siinä pyydetään Jumalaa siunaamaan kulkijan matka, jolle pyydetään johdatusta.

*Isän rakkauteen, Kristuksen valoon, Hengen johdatukseen me käymme tänään.
Herra, avaa meidän silmämme, niin me näemme Sinun kirkkautesi.
Herra, avaa meidän korvamme, niin me kuulemme Sinun kutsusi.
Herra, avaa meidän sydämemme, niin me tunnemme Sinun rakkautesi.
Herra, avaa meidän kätemme, niin me annamme Sinun omastasi.
Herra, avaa meidän elämämme, niin me julistamme Sinun suuruuttasi.
Isän rakkauteen, Kristuksen valoon, Hengen johdatukseen me käymme tänään.*

3.2 Synnintunnustuksena Jeesuksen rukous

Jeesuksen rukouksen on sovittanut Columballe omistetun laulun sävelmään *Hic prenu-
ciat* Inchcolmin antifonariumista Tuomo Pulkkinen. Laulu on MS 211.iv foliossa 1r. Melodian moodi on kahdeksas. Sitä on kuvattu muun muassa sanoilla täydellinen, murheelinen, täynnä kunnioitusta, levollinen, täynnä katumusta (Vuori 2021, 5). Laulun alkupe-
räiset sanat ovat David Adamin runosta teoksesta *Open Gate* (1994/2006). Suomennok-
sen on tehnyt Tuomo Pulkkinen. Laulua toistetaan tässä kohdassa messua useita kertoja.

*Jeesus Kristus, Jumalan Poika, Vapahtaja, armahda minua syntistä.*¹⁵

Alkuperäinen teksti melodiassa:

*Hic prenu-
ciat quando ad Christum transeat sanctus letatur et
fratrum caterva lacrimatur.*

Hän ennustaa, milloin matkaa Kristuksen luo; pyhä riemuitsee ja veljien joukko itkee. Suomennos Tuomo Pulkkinen.

¹⁴ Tule, Rauhanruhtinas 2019, 16.

¹⁵ Tule, Rauhanruhtinas 2019, 17.

3.3 Minä sidon itseeni

Laulu perustuu usein kelttiläisessä kristillisyydessä kuultuun pyhän Patrickin rukoukseen *Kristus kanssani, Kristus sisälläni* (Vuori 2019, 3; ks. Ritari 2009, 8). Tämä laulu on kelttiläisen kristillisyyden ytimessä (Henkilökohtainen tiedonanto 13.10.2021).

Kappaleen on kelttiliturgiaan Clondalkinin Breviariumin TCD MS 78, kuva 143 ja TCD MS 80 kuva 117 perustaen säveltänyt eteenpäin Tuomo Pulkkinen ja Hilikka-Liisa Vuori. Sanat ovat David Adamin runosta teoksessa *Maja Erämaassa* (1997). Sen on suomentanut *Tuula Maria Mattila* ja *Anna-Maija Raittila*.

Melodian moodi on toinen. Tätä moodia on muun muassa kuvattu surulliseksi, se ilmaisee Jumalan ylhäisyyttä ja myös pohjatonta tuskaa, hämmästyttä ja sanattomuutta ja on luonteeltaan kaipaava (Vuori 2021, 5). Kappale on psalmilaulun rakenteinen, jossa antifonin tyylinen laulu *Minä sidon itseeni tänään Jumalan voiman*, tulee sekä alkuun että loppuun. Välissä on pyhän Patrickin rukous, joka lauletaan resitaationomaisesti.

Minä sidon itseeni tänään Jumalan voiman. Suojelemaan ja ohjaamaan.

*Kristus kanssani, Kristus sisälläni. Kristus takanani, Kristus edessäni.
Kristus rinnallani, Kristus voittajani. Kristus lohduttajani ja vahvistajani.
Kristus allani, Kristus ylläni. Kristus levossa, Kristus vaarassa.
Kristus kaikkien rakkaitteni sydämissä. Kristus ystävän ja vieraan suussa.
Minä sidon itseeni tänään Jumalan voiman. Suojelemaan ja ohjaamaan.*

Minä sidon itseeni tänään Jumalan voiman. Suojelemaan ja ohjaamaan.

400-luvulla Pyhä Patrick purjehti Irlantiin näkynsä innoittamana. Hän oli nähnyt näyn, jossa irlantilaiset pyysivät häntä palaamaan takaisin Irlantiin. Hän oli viettänyt vuosia Irlannissa orjana paimentamalla lampaita. Lopulta hänestä oli tullut hengellinen paimen ja hänen toinen vierailunsa Irlannissa muutti maata uudella tavalla. Irlannin käännytyksessä käytiin sota myös näkymättömässä maailmassa. (Borsje 2008, 123.)

1100-luvulta peräisin olevassa kirjassa *The Tales of the Elders of Ireland* kerrotaan, kuinka ennen pyhää Patrickia oli demoni jokaisen ruohonkorren päässä. Kun hän asetti jalkansa Irlantiin, jokaisesta ruohonkorren päästä Irlannista löytyy enkeli. (Borsje 2008, 124.) Taisteluissa pahuutta vastaan Patrick käyttää sanoja suojanaan. Pyhän Patrickin suojahaarniska-rukousta voidaan verrata Paavalin kirjeessä efesolaisille luvussa kuusi kuvattuun kristityn sota-asuun. (Borsje 2008, 130.)

3.4 Esirukous

Sävel Lauluun Haavojen Kristus on Corpus Cristi -juhlasta, laulusta Salvator. Teksti on David Adamin ja sovitus Tuomo Pulkkisen.

Haavojen Kristus, kirkkauden Kristus, surujen Kristus, ilojen Kristus, salaisuuksien Kristus. Me annamme itsemme, ruumiimme ja sielumme sinun suojelukseesi tänä päivänä ja aina.

Hylättyjen Kristus, köyhien Kristus, iloitsevien Kristus, itkevien Kristus, Sinun läsnäolosi olkoon meidän turvamme, sinun läsnäolosi olkoon meidän rauhamme tänä päivänä ja aina. Amen.¹⁶

3.5 Kunnia ja Kiitosvirsi

Kunniassa moodi on ensimmäinen. Sovituksen gregoriaanisen tradition mukaisesta laulusta on kirjoittanut Hilikka-Liisa Vuori. Melodia kulkee vaihtelevana ja varioiden eri tavoin alusta loppuun. Sen rakennetta voisi kutsua sinfoniamaiseksi.

Kiitosvirren teksti on vanhinta kelttiläistä liturgiaa Stowen Missaalesta. Sävelmä on *Te Deum*, jonka lähde on Antiphonale Monasticum. Tekstin suomennos on *Alice Martinin* kirjoittama 2016. Sovitus on Tuomo Pulkkisen 2017.

Isä, kaikkivoipa ja rakastava, oikein on, että me kaikkialla kiitämme sinua meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen kautta. Sinä, Isä, ainosyntyisen Poikasi ja Pyhän Hengen kanssa, olet Jumala. Sinä olet Jumala, yksi Pyhä ja kuolematon. Sinä olet Jumala, turmeltumaton ja muuttumaton. Sinä olet Jumala, näkymätön ja kaikkialla läsnä oleva. Sinä olet Jumala, ihmeellinen ja ylistettävä. Sinä olet Jumala, korkea ja kunnioitettava. Sinä olet Jumala, viisas ja kaikkivaltias. Sinä olet Jumala, pyhä ja säteilevä. Sinä olet Jumala, peljättävä ja rauhaa rakastava. Sinä olet Jumala, ihana ja vanhurskas. Sinä olet Jumala, siunattu ja oikeamielinen. Sinä olet Jumala, lempeä ja kaikkein pyhin. Sinä Jumala olet yksi, et yksi persoona, vaan kolminaisuus, jolla on yksi olemus, me uskomme Sinuun, me siunaamme Sinua, me palvomme Sinua, me ylistämme Sinun nimeäsi iankaikkisesti. Me ylistämme Sinua Jeesuksen Kristuksen kautta, joka on maailmankaikkeuden pelastaja. Kristuksen kautta, joka on kaikkien ihmisten elämä. Kristuksen kautta, joka on kuolleitten ylösnousemus. Hänen kautaan enkelit ja arkkienkelit ylistävät Sinun kuninkuuttasi. Heidän kanssaan me

¹⁶ Tule, Rauhanruhtinas 2019, 26.

*ylistämme sinun nimeäsi korkeudessa ja kunniaassa ikuisesti ylistäen ja lausuen:
Pyhä, Pyhä, Pyhä on Herra Sebaot! Hänen kirkkautensa täyttää kaiken maan.*¹⁷

3.6 Sanctus

Sanctusta voi laulaa ehtoollislaulun jälkeen niin kauan kuin tarpeellista. Siinä voi olla moniäänisyyttä ja *bordunaa eli pitkää ala- tai ylä-ääntä*. Laulu on Columban juhlasta pieni osa pitkästä laulusta *Carne Solutus*¹⁸. MS 211.iv fol. 2 r. Sovitus ja transkriptio Tuomo Pulkkinen 2017.

Sanctus, Sanctus, Sanctus, Sanctus

3.7 Jumalan Karitsa

Agnus Dei XII, on perinteinen gregoriaaninen laulu lähteestä Graduale Triplex. Laulun on sovittanut Hilikka-Liisa Vuori 2014 ja Tuomo Pulkkinen 2017. Laulua voidaan toistaa useampaan kertaan.

Jumalan Karitsa, joka kannat maailman synnin, armahda meitä. Jumalan karitsa, joka kannat maailman synnin, anna meille rauha.

3.8 Vaihtuvat osat

Jokaiseen messuun kuuluu vaihtuvia lauluja, jotka valikoituvat kirkkovuoden tai teeman mukaan. Näitä osia on Psalmin kohdalla, ehtoollisella ja loppulaulussa. Psalmi ovat Pulkkinen ja Vuoren gregoriaanisesta perinteestä suomeksi sovittamia, muut laulut ovat joko *Tule, Rauhanruhtinas* -laulukirjasta tai uusia sovituksia kelttiperinteestä.

¹⁷ Tule, Rauhanruhtinas 2019, 38–39.

¹⁸ Tule, Rauhanruhtinas 2019, 18.

4 PROJEKTI KUULEN KEVÄÄN SYDÄMESSÄNI

Projekti muodostui tutustumisesta kelttiläiseen liturgiaan, neljästä jumalanpalvelushetkestä ja neljän oman kelttirukouslaulun tekemisestä vuosina 2022–2023. Messut toteutettiin yhteistyössä seurakunnan muiden työntekijöiden kanssa.

Orimattilan kirkossa keväällä Marianpäivänä 2022 pidetyn messun kokonaisuus pysyi samanlaisena, kuin alkuperäinen Kallion kirkon Hiljaisen rukouslaulun kelttimessu (Liitteet 2–5).

Launeen kirkon ehtoollishetki pidettiin keväällä 2022. Ehtoollishetkessä oli esilauluryhmä, joka opetti messuun tulijoille *Kristus kanssani* -laulun ennen messun alkua. Ehtoollishetkessä oli mukana yksittäisiä kelttirukouslauluja Kallion kirkon Hiljaisen rukouslaulun kelttimessusta (Liite 6).

Järven rannalla toteutetussa hartaudessa syksyllä 2022 kaikki osallistuivat hartauden tekemiseen laulamalla ja lukemalla tekstejä. Ennen hartautta pidettiin laulutuokio, missä lauloimme hartauden laulut. Osallistujat olivat iältään 15–22-vuotiaita. Luonnossa toteutetussa hartaudessa tutkittiin kokemusta kelttirukouslaulujen laulamisesta luonnon keskellä. Laulut olivat yksittäisiä kelttirukouslauluja. Mukana hartaudessa oli kaksi omaa rukouslaulusävellystä (Liitteet 7–9).

Hollolan Marian kirkon messussa keväällä 2023 Kallion Hiljaisen rukouslaulun kelttimessu muuntui niin, että mukaan tuli yhteislauluina virsiä alkuun ja päivän virreksi. *Kunnia* ja *Kiitosvirsi* jäivät pois. Mukaan tuli myös kaikki neljä omaa rukouslaulusävellystä. Yksi rukouslaulusävellyksistä oli moniääninen (Liitteet 10–12).

4.1 Syksy 2023: Tutustuminen projektin aiheeseen

Tutustuin kelttiläiseen liturgiaan ja gregoriaaniseen lauluun kesällä 2021. Tutkijat ja gregoriaanisen laulun opettajat *Jorma Hannikainen*, *Hilkka-Liisa Vuori* ja *Jaan-Eik Tulve* pitivät *Sibelius-Akatemian* gregoriaanisen laulun kurssin Turussa.

Minua kiehtoi erityisesti kurssilla hiljaisen rukouslaulun gregoriaaninen laulutapa. Halusin ottaa tämän laulutavan mukaan projektiin. Tutustuin kurssin aikana lisämateriaalina

olleeseen liturgiseen laulumateriaaliin *Tule, Rauhanruhtinas*.¹⁹ Minua inspiroi tuon laulumateriaalin laulut ja halusin oppia lisää.

Syksyllä 2021 kävin tutustumassa *Kallion Hiljaisen rukouslaulun kelttimessuun* ensimmäisen kerran. Syksyn aikana ohjaaja *Hilkka-Liisa Vuori* esitteli Kallion kirkon kelttimessua ja messun laulujen syntytapaa. Keskustelimme kasvotusten ja sähköpostin kautta useaan otteeseen.

Vierailin Helsingissä *Tuomasyhteisön Ehtookellojen* messussa tammikuussa 2022. Tuomasmessun kautta uudet musiikilliset ja ekumeenisetkin suuntaukset ovat saaneet jalansijaa suomalaisessa kirkkomusiikissa (Erkkilä, Tuovinen & Tuppurainen 2004, 258–260).

Tuomasmessun Ehtookellojen kelttimessussa laulut ovat ekumeenisen *Iona*-yhteisön lauluja tai Tuomasmessun kanttoreiden tekemiä. Nykyinen *Iona*-yhteisö toimii Ionan saarella. Sen on perustanut George MacLeod (1895–1991).²⁰ 1938. Yhteisö toimii oikeudenmukaisuuden ja rauhan puolesta. (Ferguson 1990, 1–16.)

Virret, joita messussa laulettiin, oli sovitettu irlantilaisesta kansanmusiikkia mukaillen. Lisäksi laulettiin gregoriaanisia sävelmiä. Tuomasmessun Ehtookellojen kelttimessussa käytettiin instrumentteina soittimina selloa, pianoa ja viulua. Tuomasyhteisön päävastuuhenkilöinä toimivat *Kati Pirttimaa* ja *Inna Vintturi*. (Tutkijan muistiinpanot 6.1.2022.)

Aleksanterin kirkon kelttimessussa keväällä 2022 kelttiläisyys näkyi erityisesti messun teksteissä, mutta myös musiikkien valinnoissa ja lauluissa. Messun liturgiset tekstit oli valittu pääosin hartauskirjasta *Jumalan oma maailmaa varten*, jossa on *Iona*-yhteisön rukouksia. Messun kanttori *Aija-Leena Ranta* säesti lauluja ja virsiä pianolla sekä kanteleella. Laulujen laulutapa on Hiljainen rukouslaulu. Lauluja ei ollut niin monta, mutta niissä oli meditatiivinen ja mietiskelevä tunnelma. Tässä messussa toistettiin samaa gregoriaaniseen sävelmään tehtyä laulua useamman kerran messun eri kohdissa. (Tutkijan muistiinpanot 24.2.2022.)

¹⁹ Laulut ovat ilmestyneet nuotteina ja levyllä *Tule, rauhanruhtinas – kelttirukouslauluja keskiajalta tähän päivään* (2017). Laulujen sovitukset on tehneet *Hilkka-Liisa Vuori* ja *Tuomo Pulkkinen*. Sanoitukset ovat suomennettu *David Adamin* runoista.

²⁰ Vanha gaelinkielinen termi *Seanachaidh* kuvaa George MacLeodia. Se tarkoittaa tarinankertojaa, joka kertoo tarinan yhä uudelleen. Hän opetti saarnaamista Edinburgin ja St Andrewsin Yliopistoissa. (Ferguson 1990, 137).

4.2 Kevät 2022: Orimattilan kirkon Hiljaisen rukouslaulun kelttimessu

Toteutimme Kallion kirkon Hiljaisen rukouslaulun Kelttimessun mukaisen kelttimessun *Orimattilan kirkossa* keväällä 2022. Orimattilan kirkon messu toteutui kaavansa puolesta samanlaisena kuin Hiljaisen rukouslaulun messu toteutuu Kallion kirkon seurakunnassa. Laulujen tulkinta ja toteutus muuttuivat kuitenkin messun laulajien myötä, koska jokainen tuo mukaan esitykseen oman persoonansa.

4.2.1 Valmistautuminen

Hiljaisen rukouslaulun asenne avasi minulle itselleni syvällisemmän lähestymistavan laulaa lauluja. Musiikin tekeminen toi kokemuksen liittymisestä johonkin suurempaan, joka ulottuu yli aikarajojen. 4.4. 2022

Tammikuussa 2022 kokoonnuimme lauluryhmän kanssa ensimmäisen kerran. Ryhmään kuului lisäksi *Johanna Suomala* ja *Leena Eskelinen*. Kokoonnuimme yhteensä kolme kertaa. Ensimmäisellä kokoontumisella kävimme messun laulut läpi ja jaoin nuotit. Lauloimme *Hiljaisen rukouslaulun kelttimessun* lauluja. Helmikuussa noin kolmen viikon kuluttua kokoonnuimme toisen kerran. Kokoontumisessa oli mukana etäyhteydellä ohjaajamme Vuori, joka selitti laulujen laulutapaa ja laulujen taustoja. Kolmannella kokoontumisella maaliskuussa viimeistelimme ja sovimme osuuksista. Ennen messua lauloimme myös koko messun laulut läpi.

4.2.2 Laulut

Rauhallinen tempo lauluissa ja kuunteleva laulutapa voi saada sydämen sykkeen laskemaan. Voimme suunnata mieltämme kehon avulla laulamaan kohti sydäntämme, kohti Jumalaa ja kohti toista ihmistä. 31.3.2022

Isän rakkauteen -laulu aloitti messun. lauluryhmä lauloi antifonityyppisen osuuden yhdessä ja psalmimuotoisessa osuudessa laulettiin vuorotellen. Lopussa antifoni kertautui. *Marianpäivän psalmissa* antifoni laulettiin Vuoren sovituksen mukaisesti kolmiäänisenä (Liite 3). Tässä kohdassa oli ainoa gregoriaanisen laulun osuus, jolloin mukana oli latinankielistä laulua. Latinankielisen osuuden jälkeen laulettiin sama suomeksi.

Perinteisen saarnan tilalla käytettiin Marian päivän tekstiä ja hiljaista mietiskelyä. *Jeesuksen rukous* laulettiin kahteen kertaan. Tässä lauloivat kaikki ryhmän jäsenet. Jeesuksen rukouksen jälkeen liturgi julisti synninpäästön. Laulussa oli mukana kehon liikkeet vahvistamassa rukousta. Se laulettiin myös yksittäin. Tämän jälkeen tuli uskontunnustus. Rukouslaulussa *Jeesus Kristus* lauloivat kaikki laulajat.

Kunnian lauloi yksi laulaja. Sitä seurasi Kiitosvirsi. Alun lauloivat kiitosvirressä kaikki, jonka jälkeen Jumalan ylistyksessä kaksi laulajaa lauloi: Sinä olet Jumala -osaa liikkuvammin ja yksi vastasi. Kappaleen loppuosa laulettiin yhdessä rauhallisemmin. Kokonaisuudessaan laulun rytmi noudatteli sanoja. Sen ylistysluonteisuus näkyi ylistysosoiden eteenpäin pyrkimisessä. Pyhyden ylistysosassa laulun lopussa laulun melodia ja rauhallisuus antoivat pyhyydelle tilaa.

Sanctus seurasi suoraan kiitosvirren jälkeen. Se laulettiin kahteen kertaan. Toisella kerralla kaksi laulajaa lauloi *bordunaa* eli yhtä ääntä säestyksessä. Bordunassa melodian alin tai ylin ääni jätetään soimaan. Joskus voidaan soitattaa myös harmonisesti muuta sävelmään sopivaa säveltä. Sanctuksen jälkeen liturgi lausui ehtoollisen asetussanat ja Isä meidän -rukous ja Jumalan karitsa, joka laulettiin kerran.

Kelttirukouslaulussa *Tulkaa minun luokseni* (Liite 5) on kolme eri osaa, joita voi varioida. Laulussa laulettiin ensimmäistä osaa useaan kertaan. Kolmannessa osassa oli mukana bordunaa, joka jäi soimaan melodian alimpaan ääneen. Lauloimme vielä kaksi ensimmäistä osaa uudelleen bordunan kanssa. Tätä laulua lauloimme niin kauan kuin oli tarpeen ehtoollisen aikana.

Kiitosrukouksen jälkeen seurasi *Herran siunaus* ja loppulauluna *Tule, pyhä kyyhky* (Liite 4), joka on psalmimuotoinen laulu. Antifoni tulee alussa ja lopussa ja keskellä psalminosuudessa yksi laulaja lauloi alkuosan ja *Tule, pyhä kyyhky, kätke minut rakkauteen* -osuuden lauloivat kaikki.

4.2.3 Yhteenveto

Hiljaisen rukouslaulun messussa laulujen vaihtuvat osat ovat psalmin kohdalla, ehtoollisen aikana ja loppulaulussa. Psalmi lauloimme Vuoren sovituksen Marian päivän psalmista. Tässä tuli ensimmäistä kertaa esiin moniääninen variaatio, jota ryhmä käytti tämän laulun kohdalla. Ehtoollisella käytimme laulussa bordunaa. Laulettu aamenet varioivat, tulivat yksittäin tai moniäänisenä, kerran tai useampaan kertaan.

Messuun osallistujille jaettiin ohjelma. Ihmiset osallistuivat kuuntelemalla ja käymällä ehtoollisella. Messussa ei ollut mukana maallikoista koostuvaa lauluryhmää. Toteutuksessa lauloimme mikrofoneihin. Tämä oli akustinen eroavaisuus Kallion Hiljaisen rukouslaulun kelttimessuun. Messun toteutuksessa tuli esiin, että Hiljaisen rukouslaulun kelttimessussa laulujen paikat on tarkkaan mietitty ja se on kokonaisuus.

4.3 Kevät 2022: Launeen kirkon ehtoollishartaus

Jos mukana on ihmisiä ilman aikaisempaa kokemusta laulujen laulamisesta, niitä voi opettaa kaikulauluna. Toiston avulla lauluja voi oppia ilman nuotinlukutaitoakin. 4.4. 2022

Poimimme jotkut kelttimessun laulut *Launeen kirkon* ehtoollishartauteen, joka pidettiin seuraavana keskiviikkona. Tilaisuudessa oli mukana *Isän rakkauteen, Marian päivän psalmi, Minä sidon itseeni, Synnintunnustuslaulu, ehtoollislaulu Tulkaa minun luokseni ja Tule, Pyhä kyyhky*. Kaava ehtoollishartauteen tuli seurakunnan puolesta. Tässäkin suurin osa lauluista oli yhtä laulua lukuun ottamatta kuunneltavia lauluja. Opetimme ennen messun alkua liikkeitä lauluun *Minä sidon itseeni*. Sanat oli monistettu osallistujille. Heistä oli osa nuoria, jotka tulivat mukaan nuortenillan päätteeksi.

4.4 Kevät 2022 Ensimmäinen kelttirukouslaulu Taivalta taittavan siunaus

Sävel ja tunnelma rukouslaulussa on rauhallinen ja valoisa. Valitsin tämän runon sen tunnelman kannalta. Tämä laulu on sellainen, jota voisi laulaa vaikka vaelluksen iltanuotiolla, savuntuoksuisena, läpikotaisin väsyneenä pitkästä päivästä. 18.2.2022

Taivalta taittavan siunaus -laulussa melodia löytyy Clondalkinin Breviariumin melodiosta laulusta *Cella pudicine*, MS 78, kuva 145. Runo on David Adamin runosta Taivalta taittavan siunaus teoksesta *Carmina Gadelica, kelttien viisautta*. Sen on suomennanut *Anna-Maija Raittila*. (Liite 7)

Laulu syntyi noin kolmen kuukauden aikavälillä. Minulla oli iso kynnys lähteä kokeilemaan sovittamista vanhojen melodioiden pohjalta. Halusin kuitenkin päästä syvemmälle kelttiläisiin rukouslauluihin ja koin, että oman rukouslaulun tekemisen avulla se olisi mahdollista toteuttaa. Sain sovittamiseen ohjeita ja apua ohjaajaltani *Hilkka-Liisa Vuorelta*. (Henkilökohtainen tiedonanto 28.1.2022.)

Kirkkomusiikin käsikirjassa kuvataan suomen kielen vokaalisuuden ja sanojen muodostaminen sopivan hyvin latinankielisille teksteille sävellettyihin keskiaikaisiin melodioihin (Pajamo & Tuppurainen 2004, 317).

Luin David Adamin runoja ja sieltä minua puhutteli erityisesti runo Taivalta taittavan siunaus. Rukouksessa pyydetään Jumalaa siunaamaan vaeltajaa ja hänen vaellustaan. Käytännöllisyys ja konkreettisuus tulee esiin laulujen sanoissa. Rukous tuntui läheiseltä, koska pidän erityisesti luonnossa liikkumisesta.

*Katja Ritari*n mukaan irlantilaisessa perinteessä Jumalan kutsuminen kuninkaaksi on hyvin tyypillistä. Ihmisen suhde oli verrannollinen kuninkaan ja alamaisen väliselle suhteelle. Jumalaan pystyi vetoamaan saadakseen turvaa. Samalla alistuttiin kuninkaan vallan alle ja sitouduttiin suorittamaan tälle jonkinlaisia maksuja ja palveluksia. (Ritari 2009, 11–12.)

Taivalta taittavan siunaus
Siunaa minulle Jumala, maa jalkojeni alla.
Siunaa minulle Jumala, polku, jota kuljen.
Siunaa minulle Jumala, se mitä ikävöin.
Sinä ajasta aikaan ikuinen, siunaa leponi.
Siunaa minulle se, mitä kannan mielessäni.
Siunaa minulle se, mikä on lähellä sydäntäni.
Siunaa minulle se, mihin panen nyt toivoni.
Oi Kuningasten kuningas, siunaa silmäni.²¹

Kaikelle varhaiselle *iirinkieliselle* runoudelle on tyypillistä nelirivinen säe, jossa tavujen määrä on merkityksellinen. Se on useimmiten seitsemän tai kahdeksan tavua mutta voi olla myös jokin muu määrä tavuja. (Ritari 2009, 12.)

²¹ David Adam teoksesta *Carmina Gadelica*. Suom. Anna-Maija Raittila.

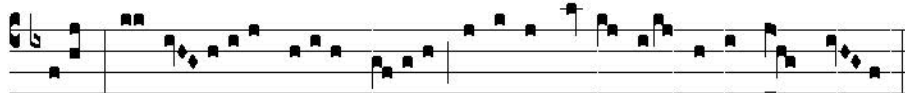

TCD 78 kuva 145.

Trinity College Library, Dublin. TCD MS 78, *Clondalkin Breviary*, 1400-luvulta.

Kuva 3: *Clondalkinin Breviarium* TCD 78 kuva 145.

Cella pudicicie. Laudes-rukoushetken 3. antifoni. Pyhän Brigidin office.

Cella pu- di- cicie Brigida fu-isti speculum mundi-cie vir-go spon- sa Xristi.

Transkr. H-LV 2022.

Kuva 4: *Cella pudicicie*

Laulun voi melodisesti jakaa säkeistö ja kertosäe -muotoon. Jokainen säkeistö ja kertosäe on lempeä rytmillisesti sanoille ja antaa niille tilaa. Rukouslaulumainen ja kuunteleva ote melodiassa johdattaa rytmiä.

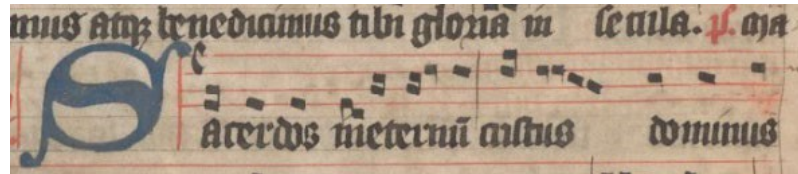
4.4 Kesä 2022: Toinen kelttirukouslaulu *Valaiskoon aurinko kalliot*

Mielestäni runossa voisi olla loppukesän ilta, jolloin lämpimän päivän jälkeen aurinko laskee järven rannalla ja laulun laulaja voi istua vielä lämpimällä kalliolla, katsella järven ulapalle ja kuunnella lintujen laulua. Kaikki on lahjaa. 13.7. 2022

Valaiskoon aurinko kalliot kelttirukouslaulussa (Liite 8) minua kiehtoi luonnossa toteutettava hartaus. Rukouslaulun tekstiä valitessa mielikuva ryhmästä istumassa kallioisella järven rannalla laulamassa ja jakamassa hartaushetkeä inspiroi sävellyksen syntyyn. Teksti ja melodia siihen löytyivät huhtikuussa 2022.

Luin hartauskirjaa *Jumalan oma maailmaa varten* ja siinä minua alkoi puhuttelemaan luomakunnan rukous *Valaiskoon aurinko kalliot*. Selailin Clondalkinin *Breviariumia* ja lauloin runoa löytämäni melodian avulla. Teksti ja melodia lauluun löytyivät jo huhtikuussa 2022. Lopullisen muotonsa sävellyks sai heinäkuussa 2022.

*Valaiskoon aurinko kalliot lämpimänä ja punaisena,
laulakoot linnut iltalaulun
ja sanokoon Jumalan kansa: Aamen.
Aamen.
Olkoon kaikki työ tehty ja
kannettakoon työkalut pois
ja sanokoon Jumalan kansa: Aamen.
Aamen.
Sulkeutukoot kukat ja nouskoon tähdet,
olkoon sydän iloinen ja mieli rauhallinen
ja sanokoon Jumalan kansa: Aamen.
Aamen.
Ympäröiköön yön pimeys meidät,
kootkoon valo ja lämpö meidät yhteen
ja sanokoon Jumalan kansa: Aamen.
Aamen.
Olkoon kaikki työ tehty ja
kannettakoon työkalut pois
ja sanokoon Jumalan kansa: Aamen.
Aamen.
Puhaltakoon tuuli ympärillämme,
olkoon sydän iloinen ja mieli rauhallinen
ja sanokoon Jumalan kansa: Aamen.
Aamen.*

Kuva 5: *Clondalkinin Breviarium* TCD MS 78, f. 57 v.²²

Melodia on sävelletty *Clondalkinin Breviariumista* TCD MS 78, folio 57 v. laulun *Sacerdos in eternum* inspiroituneena. Laulussa Aamen-osa on aina samanlainen, se lauletaan aina samalla melodialla. Muuten melodian nousut ja laskut pyrkivät kuvaamaan tekstin sanoja. Kun kuvataan iloa, melodia nousee ylös, kun kuvataan lempeää loppukesän pimeyttä, melodia kulkee alhaalla. Kun linnut laulavat iltalaulun, se on enemmänkin toteamus. Koska kaikki on hyvin, on hyvin ja oikein, että ne laulavat. Moodi on kuudes. Sitä on kuvattu iloisena, herkkänä, rauhaa ja lepoa antavana (Vuori 2021, 5). Laulun sanat muokkautuivat melodian kanssa seuraavanlaisiksi:

*Valaiskoon aurinko kalliot lämpimänä ja punaisena,
laulakoot linnut iltalaulun
sanokoon Jumalan kansa: Amen.
Sulkeutukoot kukat ja nouskoon tähdet,
olkoon sydän iloinen ja mieli rauhallinen
sanokoon Jumalan kansa: Amen.
Ympäröiköön yön pimeys meidät,
kootkoon valo ja lämpö meidät yhteen
sanokoon Jumalan kansa: Amen.
Puhaltakoon tuuli ympärillämme,
olkoon sydän iloinen ja mieli rauhallinen
sanokoon Jumalan kansa: Amen.*

4.5 Syksy 2022: Hartaus luonnossa

*Keltiläiset rukouslaulut voivat olla yksi tapa tuoda lohtua ahdinkoon
ja hätää luonnon ja sen monimuotoisuuden katoamisesta.
24.10.2022*

Pidin syyskuussa 2022 keltiläisistä koostuvan hartauden luonnon keskellä Orimattilan seurakunnassa. Isoskoulutus pidettiin Mallusjoen leirikeskuksesta. Tavoitteena oli tarjota

²² <https://digitalcollections.tcd.ie/concern/works/dj52w8569?locale=en>

kokonaisvaltainen kokemus sekä tukea osallistujia näkemään luonnon vaalimisen ja kunnioittamisen kristillisissä arvoissa tärkeänä.

Pauliina Kainulaisen mukaan luonnolla voi olla myös sakramentaalinen ja kirkollinen ulottuvuus (Kainulainen 2010, 81). *Kainulaisen* mukaan Pyhän kaipuun voi täyttää vain Jumala. Kainulaisen mukaan luonto on paikka, jossa voi kokea pyhyiden tunnetta sekä hoitaa sielun haavoja. Metsässä voi tulla kokemus sylissä olemisesta ja turvallisuuden tunne. (Kainulainen 2013, 187.) Jokin paikka voi muodostua luomakunnassa pyhäksi ja hoitavaksi siksi, että siinä on kohdattu pyhä Jumala. Kainulaisen mukaan kristinuskon sakramentit liittyvät kohtaamisen hetkiin. (Kainulainen 2010, 8–10.)

Kainulaisen mukaan luonnonmullistukset ja ilmastonmuutos ovat oireita hengellisestä ja moraalisesta rappiosta. Ihmisten henkinen pahoinvointi näkyy myös yhteyden kadottamisessa maapalloon. Ihminen kaipaa kohti Jumalan luomaa maailmaa. Hän ei näe tarpeensa todellista syytä, vaan täyttää tyhjyyden tarvettaan mukavuusyhteiskunnan tarjoamilla tuotteilla. (Kainulainen, 2013, 52.)

Rukouslauluhartauden teemana on luomakunta. Kirkkovuosikalenterissa luomakunnan sunnuntain kohdalla sanotaan: Jumala on sanallaan luonut kaiken olevaisen ja ylläpitää sitä. Hän on antanut ihmiselle vastuun luomakunnan huolenpidosta. Ihmisen tehtävä on viljellä ja varjella luomakuntaa ja toimia tuhon voimia vastaan.

Hartaudessa käytetyt raamatunkohdat ovat Luomakunnan sunnuntain tekstejä. Hartauudessa käytetyt rukousten tekstit ovat *Kati Pirrtimaan* kirjasta *Jumalan oma maailmaa varten* (2018). Laulujen melodiat ovat vanhoja kelttiläisiä luostareissa käytettyjä melodioita. Laulujen sanat ovat nykykelttirunoilijan *David Adamin* runoista.

Kokemus lauluista on uusi, olemme luonnon keskellä. Mukaan kokemukseen tulee luonnon kauneus ja äänet. 25.9.2022

Meditatiivisen rukouslaulun tarkoituksena on rauhoittaa ja antaa toivoa. Nuorille suunnatussa luontoaiheisessa hartauudessa opettelimme lauluja, kuljimme luonnossa

kallioiselle järven rannalle laulaen kelttirukouslaulua *Siunaa minulle Jumala, maa jalkojeni alla*. Rannalla istuessamme rukoilimme, luimme Raamattua ja lauloimme lisää. Hiljentymisosassa saivat kaikki hakea jonkin asian luonnosta, miettiä miten se puhutteli ja asettaa ne yhteiselle kivelle muistoksi.

Mukana oli *Minä sidon itseeni tänään Jumalan voiman*, eli *Pyhän Patrickin rintahaarniska* -rukouslaulu, *Tule, pyhä kyyhky*, sekä tekemäni rukouslaulut *Siunaa minulle, Jumala maa jalkojeni alla* ja *Valaiskoon aurinko kalliot*.

4.6 Syksy 2022: Kolmas kelttirukouslaulu *Oi Kristus, sinun ristisi*

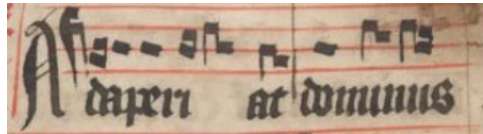
Melodioiden valinnassa tärkeää oli Hiljaisen rukouslaulun metodi, niin että ajatukset valintaa tehdessä oli kohdistettu tekstin mukaan joko omaan sydämeen, lähimmäiseen tai kohti Jumalaa. Tekemisessä armollisuus ja lempeys olivat avainasemassa. 24.10. 2022

Oi Kristus (Liite 10) kelttirukouslaulussa teksti on Jumalan oma maailmaa varten hartauskirjasta. Sanat ovat rukousta ja käsittelevät huolta maailman tilanteesta, erityisesti luomakunnan ja vähäosaisten puolesta. Runo tähän lauluun on otettu *Pirttimaan* kirjasta *Jumalan oma maailmaa varten* (2018). Runossa kerrotaan hädästä ja rukoillaan luomakunnan puolesta.

*Oi Kristus, sinun ristisi puhuu meille ja maailmalle,
Kuolemassasi otit kantaaksesi koko luomakunnan kivun ja tuskan.
Ristin puu ulottuu sovituksena yli murtuneen maailman.
Olet tehnyt kanssamme rauhan.
Auta meitä saavuttamaan rauha kanssasi,
jakaen sinun sovitustasi.
Anna meidän tuntea Henkesi,
joka haastaa ja kehoittaa meitä pitämään huolta
luomakunnasta ja maailman köyhistä,
joita luomakunnan hyväksikäyttö
vahingoittaa
Oi Kristus, koko luomakunta vaikeroi.
Vapauta meidät ja tee meistä kokonaisia.*

Tämän laulu on läpisävelletty. Huokaus Oi Kristus tulee laulussa kaksi kertaa, alussa ja viimeisen osan alussa. Tähän sävellykseen sopii hyvin pitkät borduna -äännet, jotka jäävät soimaan tai pelkästään johonkin kohtaan yhden laulajan ääni. Laulussa on modaalinen

tuntu johtuen läpisävelletystä melodiasta. Täsmälleen sama melodiakulku toistuu kolme kertaa. Se toistuu kerran alussa Oi Kristus -huokauksessa, seuraavan kerran kohdassa ristintunnu ja viimeisen kerran laulun loppuosassa, jossa lauletaan vielä kerran Oi Kristus. Melodia on inspiroitunut *Clondalkinin Breviariumista*.

Kuva 6: *Clondalkinin Breviarium* TCD MS 78, f. 67 v. Suuri responsorio *Adaperiat Dominus*.²³

4.7 Syksy 2022: Neljäs kelttirukouslaulu *Jumalan väkevässä nimessä*

Jokainen hetki voi olla portti ikuisuuteen tai on vain tämä hetki, joka on Pyhä. Tämä ajatus voi avata portin maalaamaan omia sisäisiä äänimaailmoja. 7.12.2022

Kelttirukouslaulu Jumalan väkevässä nimessä (Liite 11) laulun sanat on otettu *David Adamin* runosta ja melodia inspiroitunut *Clondalkinin Breviariumista*. Tässä sävellyksessä sovitin laulua neliääniseksi sävellyksenohjaajani *Adam Vilagin* opastuksella. Ajatuksena moniääniseksi lauluksi sovittamisessa oli sen esittäminen kevään 2023 messussa. Sävellys on tehty kolmelle naisäänelle ja yhdelle miesäänelle.

Sävelsin ensin melodian ja tein siitä lauluryhmällemme sovituksen. Laulun rukous on alun perin *David Adamin* runosta, jonka on suomentanut *Tuula Maria Mattila*. Siinä tekstissä on osio, jossa kuvaillaan oman rukouksen laatua monilla erilaisilla verbeillä. Sävellys pyrki tehostamaan tekstin sanoja ja kuvaamaan kyseistä sanaa mahdollisimman osuvasti. Teksti on läpisävelletty.

Tein melodiasta monta eri versiota. Sävellysprosessi kesti syyskuun alusta vuoden loppuun. Oli hienoa saada tehdä sävellystä niin pitkään ja huolella. Melodia ja sanat kuvaavat kristityn hätää ja anomista Jumalan edessä.

²³ <https://digitalcollections.tcd.ie/concern/works/dj52w8569?locale=en>

*Jumalan väkevässä nimessä
 Jeesuksen pelastavassa nimessä
 Pyhän Hengen vahvassa nimessä
 Lähestymme,
 huudamme,
 odotamme,
 katselemme,
 kaipaamme
 Sinua!*²⁴

Kuva 7: Clondalkinin Breviarium TDK MS 78, f. 109r. Hymni *Triftes erant apostoli.*²⁵

²⁴ David Adam teoksessa Avoin portti. (Suom. Tuula-Maria Mattila) 1999.

²⁵ <https://digitalcollections.tcd.ie/concern/works/dj52w8569?locale=en>

5 HOLLOLAN MARIANKIRKON KELTTIMESSU

Tässä luvussa kerrotaan Hiljaisen rukouslaulun messun laulujen, omien rukouslaulujen ja virsien käyttämisestä *Hollolan Marian kirkon kelttimessussa 2023*. Messu oli Marian päivän messu. Päivän tekstit, virret sekä psalmi liittyvät Marian päivään.

Tammikuussa 2023 tapasimme lauluryhmän kanssa ensimmäisen kerran ja kokeilimme tekemääni moniäänistä sovitusta sekä muita yksiäänisiä messussa laulettavia lauluja. Ryhmässämme lauloi kanssani *Leena Eskelinen, Johanna Suomala ja Lauri Palo*. Helmikuussa pidimme palaveria Marianpäivän liturgin ja messun kanttorin Johanna Suomalan kanssa. Teimme suunnitelman lopullisista kelttimessuun tulevista kelttilauluista. Hollolan kirkon Marian päivän messuun (Liite 12) tuli mukaan virsiä, bordunaa eli pitkiä ylä- tai alääniä vahvistamassa melodiaa ja moniääninen sovitus. Mukana oli myös neljä aikaisemmin tekemääni rukouslaulusovitusta. Kokoonnuimme lauluryhmän kanssa kolme kertaa ennen varsinaista messua.

Harjoittelimme lauluryhmän kanssa yhteensä kolme kertaa. Ensimmäinen kokoontuminen pidettiin tammikuussa ja loput kaksi maaliskuussa, joista toinen oli kenraaliharjoitus. Tämä oli mahdollista, koska mukana oli ihmisiä, jotka osaavat lukea hyvin neliönuottikirjoitusta ja gregoriaanisen laulun laulutapa Hiljainen rukouslaulu oli jo entuudestaan tuttu. 27.3.2023

Hollolan kirkon Marian päivän kelttimessussa oli mukana Marian päivän virsiä. Virret laulettiin virsikirjasta ja virsien numerot olivat esillä virsitaululla. Lauloimme kaikki laulut, myös virret ilman säestystä. Ihmiset osallistuivat virsissä messun lauluihin.

Tuomo Pulkkinen taittoi messun kulun mukaisen käsiohjelman messua varten ja teki *Va-laiskoon aurinko kalliot* -lauluun transkription neliönuoteille. Messun käsikirjoituksessa korvasimme kelttimessun lauluilla viikkomessun kohtia, jotka olisivat muuten laulettu kirkkokäsikirjan messusävelmien mukaisesti.

Messun musiikit koostuivat virsien, Hiljaisen rukouslaulun kelttimessun laulujen, psalmin ja omien rukouslaulujen vuorottelusta. Laulut olivat alkuvirsi 52, vuorotervehdyksen yhteydessä *Isän rakkauteen*, synnintunnustuksena *Oi Kristus*, psalmina *Marian päivän psalmi*, *Kyrie Jeesus Kristus Jumalan poika*, *Gloria Jumalan väkevässä nimessä*, päivän rukous *Taivalta taittavan siunaus*, päivän virsi 937 *Ole tervehditty täällä oi Maria*,

uskontunnustus *Minä sidon itseeni tänään Jumalan voiman*, uhrivirsi *Jeesus Kristus Jumalan poika*, ehtoollisella *Tule Pyhä Kyyhky* ja *Sanctus* sekä päätöslaulu *Valaiskoon aurinko kalliot*. Hollolan kirkon messussa jäi Kallion kirkon Hiljaisen rukouslaulun kelttimessun lauluista pois ainoastaan *Kunnia* ja *Kiitosvirsi*.

5.1 Alkuvirsi

Alkuvirsi numero 52 Maria Herran äiti laulettiin ilman säestystä. Virren numero löytyi virsitaululta. Melodia on 1500-luvun Ranskasta, sanat Anna-Mari Kaskisen. Halusimme pitää messun musiikit yhtenäisenä ja laulaa ilman säestystä. Lisäksi kirkon akustiikka kiehtoi.

5.2 Alkusiunaus

Alkusiunaus alkoi laululla Isän rakkauteen, Kristuksen valoon, hengen johdatukseen - laululla. Vuorotervehdyksen jälkeen jatkui Herra avaa meidän sydämemme -resitaatio-osa ja lopuksi vielä kerrattiin antifoni.

5.3 Synnintunnustus ja synninpäästö

Johdantosanoja seurasi rippiosuus, jossa synnintunnustuksena *Oi Kristus, sinun ristisi puhuu* (Liite 10). Otin tähän melodian, joka oli inspiroitunut *Clondalkinin Breviariumista* MS 78, f. 67 v. Tämän laulun jälkeen tuli synninpäästö ja moniääninen aamen kolme kertaa.

Laulu on säkeistömuotoinen, jossa jokainen säkeistö varioi tekstin mukaan. Sovituksessa laulun ensimmäinen säkeistö laulettiin yksiaänisenä. Toisessa säkeistössä uusi ääni tuli melodiaan mukaan. Kolmannessa säkeistössä melodian alin ääni jäi soimaan kahden muun laulajan äänellä bordunaksi ja ylin ääni lauloi melodiaa. Kolmannen säkeistön loppuosa laulettiin yksiaänisesti. Neljännessä säkeistössä ensimmäinen säe laulettiin yksiaänisesti ja loppu laulettiin kaikki kolme diskanttiääntä.

5.4 Psalmi

Psalmin antifonissa *Magnificat Anima mea Dominum* laulettiin ensin yksiaänisesti ja toisella kertaa kolmiäänisesti. Lauoimme saman kolmiäänisesti uudestaan: Sydämeni riemuitsee Herrassa sekä laulu jatkui kolmiäänisenä: Herra nostaa minun pääni pystyyn.

Psalmiosuudessa alkuosa psalmijakeesta lauloi yksi ääni ja vastauksessa lauloi kaksi ääntä. Kunniassa lauloivat kaikki äänet. Antifoni toistettiin lopussa.

5.5 Kyrie, Gloria, rukous

Kyrie osuudessa *Jeesus Kristus Jumalan poika, armahda minua syntistä* lauloivat kaikki neljä laulajaa. Laulu laulettiin kahteen kertaan.

Gloria oli moniääninen sovitus, jossa yksiäänisyys, kolmiäänisyys ja neliäänisyys vaihtelivat tekstin sanojen ja merkityksen mukaan. Se oli tekemäni Kelttirukouslaulu, jonka sanat olivat *David Adamin* runosta *Jumalan väkevässä nimessä* (Liite 11).

Moniäänisyys joissakin kohden ja ala- sekä ylä-äänien laulaminen elävöittivät ja toivat sanoihin lisää syvyyttä. Hiljaisen rukouslaulun kelttimessu on tilan, ihmisen ja musiikin symbioosi. Kelttiläiset melodiat tuovat hiljaiseen rukouslauluun tekstien, melodian ja tulkinnan kautta jotain kaunista ja meditatiivista. 28.3.2023

Liturgin rukouksen jälkeen yksi laulaja lauloi rukouksen *Siunaa minulle, Jumala* (Liite 7). Vastauksena laulettiin yhden kerran amen.

Päivän virtenä lauloimme yksiäänisesti virren 937 *Ole tervehditty täällä Oi Maria*. Siihen sai seurakunta liittyä mukaan. Virsi on lainattu Katolisen kirkon virsistä, sen on kirjoittanut *Georg Sheidenbusch* 1687 *Salve regina* -rukouksesta. Suomenkielinen versio pohjautuu ruotsinkieliseen versioon, jonka on kirjoittanut Bo Setterlind. (Urponen 2021.)

5.6 Sana

Raamatunluvun ja saarnan jälkeen lauloimme *Minä sidon itseeni tänään Jumalan voiman* uskontunnustuksena. Siinä käytimme kehon liikkeitä sanojen merkityksen vahvistamiseksi.

Esirukouksessa kuolleiden kiitoksessa lauloimme virrestä 549 *Isämme kiitos päivästä*. Se pohjautuu piispa Ambrosiuksen virteen *Deus, creator omnium*.²⁶ Sovituksessa oli mukana bordunaa.

²⁶ Ks. Virsikirja.

5.7 Ehtoollinen

Ehtoollisvirtenä lauloimme *Haavojen Kristus*. Asetussanojen jälkeen lauloimme aamen kolme kertaa. Isä meidän -rukouksen jälkeen lauloimme *Jumalan Karitsan* kolme kertaa. Ehtoollisella lauloimme *Tule, Pyhä Kyyhky*, jossa antifonissa lauloivat kaikki äänet. Psalmityyliin laulettu osassa vuorottelimme, niin että ensimmäisen osan lauloi yksi ääni. Tämän lisäksi lauloimme *Sanctusta* niin kauan, että kaikki olivat käyneet ehtoollisella.

5.8 Päätös

Herran siunauksen jälkeen lauloimme loppulauluna *Valaiskoon aurinko kalliot* (Liite 8). Laulu on säkeistölaulu, jossa vastaus aamen laulettiin yhdessä. Laulun aloitti yksi ääni, johon tuli seuraavassa säkeistössä vahvistukseksi toinen ääni.

Kokemuksena kelttimessu ja laulujen tekeminen messuksi oli silmiä avaavaa. Laulujen ja rukoustavan sisäistäminen prosessina kesti pitkään. Kristillisyyteen kuuluva luonnon ja kaiken elämän kunnioittaminen ja näiden asioiden käsitteleminen musiikillisena lähtökohtana messussa on voimaannuttava ja omien arvojen mukainen ratkaisu. Hiljainen rukouslaulu toimi messussa hyvin gregoriaanisen laulun laulutapana ja taidemuotona messun musiikkien toteuttamisessa.

6 KELTTILÄISET KESKIAIKAiset SÄVELMÄT 2020-LUVUN MESSUSSA

Messujen toteutuksessa, *Kallion Hiljaisen rukouslaulun kelttimessun* lauluissa ja omissa rukouslauluissa toteuttajan näkökulmasta huomasi erityisesti sen, kuinka vanhat kristilliset melodiat ovat eläviä ja niistä on mahdollista syntyä uutta. Luonnossa kasvien siemenet nukkuvat talven yli ja puhkeavat keväällä uudestaan. Samoin nämä vanhat melodiat ovat saaneet Hiljaisen rukouslaulun kelttimessussa uuden muodon, ja niistä on versonut myös uusia lauluja.

Polku kohti *Hiljaisen rukouslaulun kelttimessua* ja kelttiläisiä rukouslauluja on ollut antoisa. Tätä polkua ovat viitoittaneet kohtaamisen mahdollisuudet kelttiläisessä rukouslaulussa. Hiljaisuus ja meditatiivisuus hartaudentarjoamisessa termejä, joilla voi kuvailla hiljentymistä ja rukousta. Tällainen kuvaustapa voi antaa tietoa tämän päivän kirkossa kävijöille projektissa toteutettujen kelttiläisten rukouslaulujen merkityksestä messussa.

Yksittäin Hiljaisen rukouslaulun kelttimessun laulut toimivat jumalanpalveluksissa ja niillä voi korvata joitakin kirkkokäsikirjan messusävelmien liturgisia osia. Jos musiikkityylejä sekoitetaan, tyylien suunnat on hyvä tiedostaa mahdollisimman pitkälle.

Kallion kirkon kelttimessu on taiteellinen kokonaisuus. Laulujen paikat ovat tarkoin mietitty ja melodiat tukevat toisiaan. Kelttiläinen rukouslaulutraditio suomalaisessa kirkkomusiikissa on mahdollista toteuttaa ammattilaulajien tai pitkälle edenneiden harrastajien kanssa. Harkintaan jää, onko tarkoituksenmukaista rikkoa tarkkaan mietittyä järjestystä Hiljaisen rukouslaulun kelttimessun lauluissa. Musiikillisesti laulut täydentävät toisiaan ja muodostavat ehyen kokonaisuuden.

Hollolan Marian kirkon messussa virsien mukaan tuleminen vaikutti rukouslauluihin. Tulevaisuuden haasteena tämän projektin mallin mukaan toteutettavassa messussa, jossa on sekä virsiä että rukouslauluja, on toimivan laulutavan löytäminen. Virsissä oli mukana seurakunta, kun taas kelttirukouslauluissa seurakunnan osuus jäi kuuntelijan rooliin.

Laulut, jotka kulkivat mukana koko projektin ajan, olivat *Tule, pyhä kyyhky* ja *Minä sidon (Kristus kanssani)*. Niitä oli helppo toteuttaa myös luonnossa. *Marian päivän psalmi* oli sellainen, minkä halusimme molempiin messuihin mukaan.

Olellaisia elementtejä kelttimessussa ovat äänen tuottamiseen keskittyminen ja kirkon akustiikan kuuntelu. Se voi alentaa sydämen sykettä ja ääneen keskittyminen voi auttaa hiljentämään mieltä. Laulaminen kirkkotilassa ja akustiikan kuunteleminen rauhoittavat ja avaavat mahdollisuuksia uudistua musiikin tekemisessä. Kelttiläinen asenne laulujen laulutavassa näyttöytyy toisten laulajien kunnioittamisessa. Kelttiläisten rukouslaulujen laulutapa antaa turvallisen ympäristön kurottaa yhdessä ja yksin kohti Jumalaa. Messun tekemisessä ihmisenä oleminen, kohtaaminen ja läsnäolo korostuvat. Laulaminen yhdessä on kokonaisvaltaista. Olemme läsnä omine tunteinemme, jotka saavat vapaasti virrata laulun mukana. Kirkkosävellajit puhuttelevat ja avaavat tietä tunteiden käsittelyyn.

Laulajan näkökulmasta kokemus kirkkotilasta tuli eläväksi laulamalla akustisesti keskiaikaisessa kirkossa. Kuuntelemiseen keskittymisellä on voimaannuttava vaikutus. Viipyilevä ja rauhallinen laulutapa antavat messun musiikkeihin meditatiivisen tunnelman. Vanha keskiaikainen kirkko on rakennettu niin, että ääni toistuu holvien ja ympäristön kautta kuulijaan tuoden yläsävelsarjoja kuuluviin. Kehon jännittyneisyys tai rentous vaikuttaa lauluäänen tuottamiseen ja kokemiseen. Hiljaisuus musiikkien välillä mahdollistaa itsetutkisteluun ja rukoilemiseen.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Kelttiläiset keskiaikaiset sävelmät messun palveluksessa toteutettiin Suomessa toimivan Kallion kirkon Hiljaisen rukouslaulun kelttimessun laulujen lähteiden ja laulujen avulla. Tutkimuksessa messua muokattiin seurakunnan tarpeisiin ehtoollishetkeen, hartauteen ja messun palvelukseen. Lisäksi kelttiläiseen liturgiaan syvennyttiin säveltämällä uusia messussa käytettyjä lauluja, jotka olivat inspiroituneet keskiaikaisista kelttiläisistä melodioista. Tekstit olivat nykykelttikristillisiä runoja. Projektissani kelttiläinen liturgia muokkautui kahdessa laulussa moniääniseksi sovitukseksi. Messuun tuli mukaan myös ilman säestystä laulettuja virsiä ja bordunaa.

Kallion kirkon Hiljaisen rukouslaulun kelttimessu toteutuu parhaimmillaan ehjänä kokonaisuutena. Messu on tarkkaan mietitty taiteellinen kokonaisuus. Yksittäisinä lauluina laulut toimivat, jos muukin messun musiikki on sovitettu samaan rauhoittavaan tyyliin. Messun laulut toimivat yksittäin otettuna niin hartaudessa kuin ehtoollishetkessä.

Virsi laulutraditio on eri kuin rukouslaulujen laulutapa. Tulevaisuuden haasteena on löytää keskitie virsien lauluperinteeseen ja rukouslaulun meditatiiviseen ja kuuntelemaan laulutapaan. Rukouslaulun hengittävyiden ja kuuntelevan tavan laulaminen voivat auttaa löytämään tasapainoa näiden kahden eri laulu- tyylin laulamissa samassa messussa. Rukouslaulu vie kuulijansa tietynlaiseen maailmaan, joka johdattaa rauhaan ja hiljaisuuteen.

Ulkoilmassa laulaminen antaa uuden ulottuvuuden gregoriaanisiin lauluihin. Luonnossa toteutetussa hartaudessa pääpaino lauluissa on yhteys luontoon akustiikan muuttumisen myötä. Ympärillä kuuluvat äänet, kuten lintujen laulu tai veden solina tuovat lauluihin uuden ulottuvuuden. Rukouslaulujen laulaminen luonnossa keskiaikaisin kelttisävelmin vahvistaa yhteyttä luontoon. Laulujen kautta avautuu uusia näkökulmia luonnon suojelemiseen ja luonnon kunnioittamiseen.

Olisi hienoa päästä tekemään ja ohjaamaan kelttiläisiä rukouslauluja retriiteille, leireille tai vaelluksille. Kelttiläinen rukouslaulu voisi olla yksi kirkon mahdollisuus ottaa kantaa luontoa koskeviin kysymyksiin. Kelttiliturgia tarjoaa kaiken ikäisille mahdollisuuden hartaudenharjoittamiseen. Metodina laulujen opettelussa voi olla kaikulaulu ja liikkeet.

Haluaisin jatkaa kappaleiden ja sovitusten tekemistä ja tuoda mukaan instrumentteja. Kristillisiä kelttiläisiä runoja ja keskiaikaisia liturgisia melodioita voisi sovittaa ja säveltää uudelleen tämän projektin avulla oppimaani tapaan käyttäen.

Vanhojen liturgisten sävelmien käyttäminen laulujen inspiraation lähteenä luo yhteyden kirkon 2000-vuotiseen historiaan. Luontoa kunnioittavat tekstit tuovat musiikin tämän päivän ajankohtaisten asioiden äärelle. Laulujen kautta kuulen kevään sydämessäni. Jos-takin talven roudan alta nousee kylmyydestä selvinneitä versoja ja uutta elämää.

LÄHDE- JA KIRJALLISUUSLUETTELO

Nuottilähteet

Hiljaisen rukouslaulun kelttimessu 2019, Kallion kirkko. Pulkkinen Tuomo (toim.)

Marianpäivän messu Hollolan pyhän Marian kirkossa – Herran palvelijatar 26.3.2023.
Pulkkinen Tuomo (toim.)

Tule, Rauhanruhtinas – Kelttirukouslauluja keskiajalta tähän päivään 2019. 2. uudistettu painos. Tuomo Pulkkinen (toim.), Helsinki: Vox Silentii.

Käsikirjoitukset

Antiphonale Monasticum:

1934 “Antiphonale Monasticum” (Solesmes Abbey) • Free PDF Download! (ccwatershed.org)

Clondalkin Breviary:

Work | Clondalkin Breviary. IE TCD MS 78 | ID: dj52w8569 | Digital Collections

Inchcolm Antiphoner:

Inchcolm Antiphoner, circa 1340, f.1r - Western Medieval Manuscripts

Stowe Missale:

The Stowe Missal and Gospel of St. John | Royal Irish Academy (ria.ie)

Kirjallisuus

Adam, David (toim.) Mattila, Tuula Maria & Raittila, Anna-Maija, (suom.) 1997. *Maja Erämaassa. Kelttiläisiä rukouksia*. Helsinki: Kirjaneliö.

Adam, David (toim.), Mattila, Tuula Maria (suom.) 1997. *Kelttien viisautta*. Helsinki: Kirjaneliö.

Adam, David, Mattila, Tuula Maria (suom.) 1999. *Avoin portti*. Suomen Lähetysseura.

- Adam, David 2015. *The Awesome Journey*. Great Britain; Society for Promoting Christian Knowledge.
- Bradley, Ian 2003. *The Celtic Way*. (9.painos). London: Ashford colour press,
- Borsje, Jacqueline 2008. Druids, Deer and "Words of Power": Coming to terms with Evil in Medieval Ireland. Essee. Teoksessa Katja Ritari, Alexandra Bergholm (toim.), *Approaches to Religion and Mythology in Celtic Studies* (122–149). Cambridge: Scholars Publishing.
- Erkkilä Lasse, Tuovinen Ulla & Tuppurainen Erkki (toim.) 2003. *Kirkkomusiikin käsikirja*. Jyväskylä: Gummerus.
- Ferguson, Ronald 1990. *George MacLeod. Founder of the Iona Community*. Great Britain: Billing & Sons.
- Jones Kathleen (2002). *Who are the Celtic Saints?* Great Britain. Canterbury press.
- Kainulainen, Pauliina 2010. *Missä sielu lepää*. Helsinki: Kirjapaja.
- Kainulainen, Pauliina 2013. *Metsän teologia*. Helsinki: Kirjapaja.
- Kissane, Noel 2017. *Saint Brigid of Kildare. Life, legend and cult*. Dublin: Open Air.
- Mattila, Tuula Maria & Raittila, Anna-Maija (suom.), Adam, David (toim.) 1997. *Maja erämaassa. Kelttiläisiä rukouksia*. Helsinki: Kirjaneliö.
- Meyer, Kuno 1911. *Selections from Ancient Irish Poetry*. London: Constable & Company.
- Pajamo, Reijo & Tuppurainen, Erkki 2004. *Kirkkomusiikki*. Porvoo: WSOY.
- Pirttimaa, Kati 2018. *Jumalan oma maailmaa varten. Kristittynä elämisestä*. Helsinki: Kirjapaja.
- Ritari, Katja 2009. *Polku, jota kuljen. Kelttiläisiä rukouksia*. Helsinki: Kirjapaja.

Ritari, Katja 2009b. *Saints and Sinners in Early Christian Ireland. Moral Theology in the Lives of Saint Brigit and Columba*. Belgium: Brepols Publishers.

Sariola, Yrjö 2001. *Jumalanpalveluksen käsikirja*. Helsinki: Kirjapaja.

Tristram, Kate 2009. *The story of Holy Island*. London: Canterbury Press.

Pulkkinen, Tuomo (toim.) 2019. *Tule, Rauhanruhtinas – Kelttirukouslauluja keskiajalta tähän päivään*. 2. uudistettu painos. Helsinki: Vox Silentii.

Vuori, Hilikka-Liisa 1995. *Hiljaisuuden syvä ääni*. Helsinki: Kriittinen korkeakoulu.

Vuori, Hilikka-Liisa 2019. Esipuhe nuotinnoksessa *Tule, Rauhanruhtinas*. Helsinki: Vox Silentii.

Sähköiset lähteet

Buckley, Ann 2001. *Celtic chant*. 17.11.2021. Artikkel. <https://doi-org.ezproxy.uniarts.fi/10.1093/gmo/9781561592630.article.05266>.

Jyväskylän yliopiston Koppa 2015. Tutkimusstrategiat. Oppimateriaalisivusto. Luettu 14.1. 2022. Hermeneuttinen analyysi – Jyväskylän yliopiston Koppa (jyu.fi)

Hannikainen, Jorma 2006. *Suomeksi suomalaisten tähden: Kansankielisen tekstin ja sävelmän suhde Michael Bartholdi Gunnæruksen suomenkielisessä Officia Missæ -introtuskokoelmassa (1605)*. Studia musica 29. Sibelius-Akatemia. Luettu 12.2. 2022. Hannikainen J Väitöskirja 2006 conv.pdf (uniarts.fi)

Kirkkovaosikalenteri (i.a.). Luettu 9.4.2022. Kirkkovaosikalenteri

Kukkurainen, Marja Leena 2019. Lahden Ammattikorkeakoulu. Oppimateriaalisivusto. Luettu 30.5. 2023. Autoetnografia – päiväkirjaan perustuva tutkimus | (lamkpub.fi).

Nooij, Lars 2021. *A New History of the Stowe Missal*. Tutkimus. Mainooth University. Luettu 20.08. 2023. Nooij Lars - A New History of the Stowe Missal.pdf (maynoothuniversity.ie)

Pirttimaa, Kati 2016. *Ekumeenisuus jumalanpalveluksien ja hartauksien ordoissa Ekumeeninen jumalanpalveluselämä Suomen evankelisluterilaisen kirkon Helsingin ja Espoon hiippakuntien seurakunnissa 2010-luvulla*. Pro Gradu -tutkielma. Luettu 20.11.2021. Microsoft Word - PirttimaaKatiProGradu.docx (helsinki.fi)

Urponen, Jenni 2021. Virsikirja netissä. Luettu 12.02.2023. Virsi 937 - Ole tervehditty täällä (vain äänite) - Virsikirja.fi

Vuori, Hilikka-Liisa 2022. Hiljainen rukouslaulumessu. Luettu 17.12. 2022. HILJAINEN_RUKOUSLAULUMESSU_tietoa_20222.pdf (kotisivukone.com)

Painamattomat lähteet

Fogelberg, Nina 2021. *Hymni – silta keskiajasta tähän päivään. Kokemuksia keskiaikaisen kirkkolaulun opettamisesta seurakunnissa*. Projektin kirjallinen työ. Sibelius-Akatemia.

Ritari, Katja 1999. *Pyhimys sankarina. Irlantilaisten pyhimyselämäkertojen elämäkerralliset rakenteet*. Pro gradu -tutkielma. Yleinen historia. Helsingin yliopisto.

Vuori, Hilikka-Liisa 2021. Moodeista. Opetusartikkeli. Luettu 4.9. 2021.

Vuori, Hilikka-Liisa 2022b. Hiljaisesta rukouslaulusta. Opetusartikkeli. Luettu 22.3.2022.

LIITTEET

Liite 1

Orimattilan kirkon Marianpäivän kelttimessu:

[Hiljaisen rukouslaulun kelttimessu marianpäivänä 27.3.2022 Orimattilan kirkossa - YouTube](#)

Hollolan Pyhän Marian kirkon Marianpäivän kelttimessu:

<https://youtu.be/90hWdTDIeUw>

hiljaisen rukouslaulun kelttimessu[†]

on ehtoollisjumalanpalvelus. Messussa maltamme kuunnella soivaa ja hiljaista kirkkoa, oman sydämemme ääntä ja Jumalan puhetta sydämellemme.

Messun laulut ovat gregoriaanisia sävelmiä Brittein saarilta 400–500-luvuilla eläneiden pyhän Columban ja pyhän Brigidin hetkipalveluksista. Laulujen tekstit ovat pääasiassa nykykelttirunoilijan ja papin David Adamin kirjoittamia. Tekstit hetkipalvelusten sävelmiin on pääasiassa sovittanut Tuomo Pulkkinen.

Messussa avustaa kaikille avoin esilaulajien ryhmä Anima mea, jota johtaa MuT Hiljka-Liisa Vuori. Jokainen messuun tulija voi osallistua rukouslauluihin esilaulajien ryhmän mukana.

Messussa ei käytetä sähköistä äänentoistoa, joten kannustamme Sinua tulemaan istumaan kirkon etuosaan.

Moodi d I

I- sän rakkauteen, Kristuksen valoon, Hengen johdatus-
tukseen,
me käymme tänään.

Tonus sf. LU

Herra, avaa **meidän silmämme**, * niin me näemme *Sinun kirkkaute*-si.

Herra, avaa **meidän korvamme**, * niin me kuulemme *Sinun kutsu*si.

Herra, avaa **meidän sydämemme**, * niin me tunnemme *Sinun rakkaute*si.

Herra, avaa **meidän kätemme**, * niin me annamme *Sinun omastasi*.

Herra, avaa **meidän elämämme**, * niin me julistamme *Sinun suuruuttasi*.

Sävel Contemplator. Colum Cille. MS 211.iv fol. 1r. Teksti David Adam. Avoin Portti. Suom. Tuula Maria Mattila. Sov. ja transkriptio Tuomo Pulkkinen 2011.

Alkusiunaus

Aamen, aamen, aamen

Johdantosanat

Antifoni ja Psalmi

Antifoni toistetaan

Päivän rukous

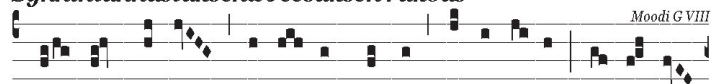
Aamen, aamen

Sana

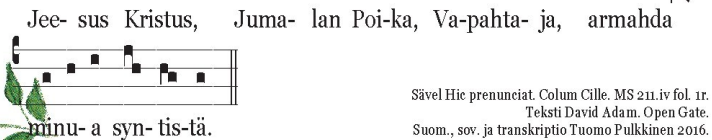
Hiljainen mietiskely

Synnintunnustuksena Jeesuksen rukous

Moodi G VIII

Jee- sus Kristus, Juma- lan Poi-ka, Va-pahta- ja, armahda
minu- a syn- tis-tä.

Sävel Hic prenucciat. Colum Cille. MS 211.iv fol. 1r. Teksti David Adam. Open Gate. Suom., sov. ja transkriptio Tuomo Pulkkinen 2016.

Synninpäästö

Aamen, aamen, aamen

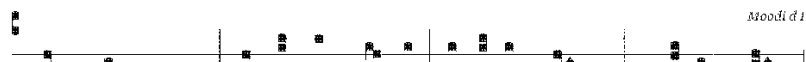

Mi-nä sidon it-see-ni tänään Ju-ma-lan voiman suo-je-lemaan ja oh- jaa-

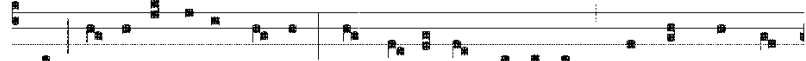

maan. Kristus kanssani, Kristus sisälläni, * Kristus takanani, Kristus e-dessä-ni,
 Kristus rinnallani, Kristus voittajani, * Kristus lohduttajani ja vahvistajani.
 Kristus allani, Kristus ylläni, * Kristus levossa, Kristus vaarassa.
 Kristus kaikkien rakkaitteni sydämissä, * Kristus ystävän ja vieraan suussa.

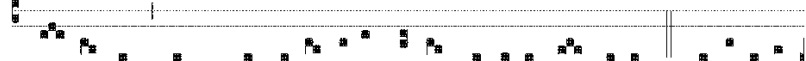
Sävel Isaac de Brénois. St. Brigid. TCD MS 78 mikrofilmin kuva 143 ja TCD MS 80 mikrofilmin kuva 117.
 Teksti David Adam (latin.). Majja rraissa. Suoni. Tuomi Maria Mattila ja Aunni-Maija Raittila.
 Sov. Tuomo Pulkkinen ja Hikka-Liisa Vuori 2009. Transkriptio Tuomo Pulkkinen 2009.

Apostolinen uskontunnustus**Esirukous**

Haavo-jen Kris-tus, kirkkauden Kris-tus, su-ru-jen Kris-tus, i-lo-jen Kris-

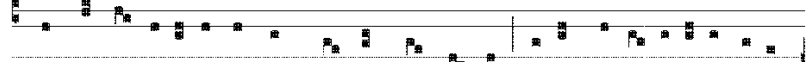
tus, sa-laisuksien Kris-tus, me annamme itsemme, ruumiimme ja

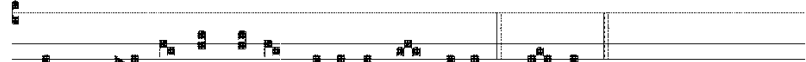
sie-lumme sinun suo-je-lukseesi tä-nä päivänä ja aina. 2. Hy-lättyjen

Kris-tus, köyhi-en Kris-tus, i-loitse-vien Kristus, itke-vien Kris-tus, si-

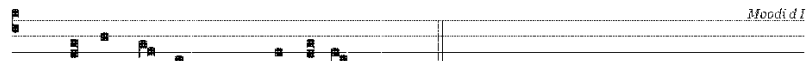

nun läsnä-o-lo-si olkoon mei-dän turvamme, sinun läsnä-o-lo-si olkoon

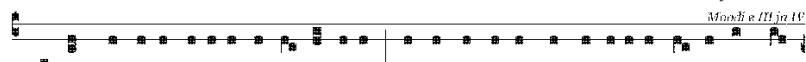

meidän rauhamme tä-nä päivänä ja aina. Aa-men.

Sävel Salvator. Corpus Christi. MS 211 iv fol. 2r. Teksti David Adam. Avoin partti. Suoni. Tuomi Maria Mattila.
 Sov. ja transkriptio Tuomo Pulkkinen 2015.

Kunnia ja kiitosvirsi

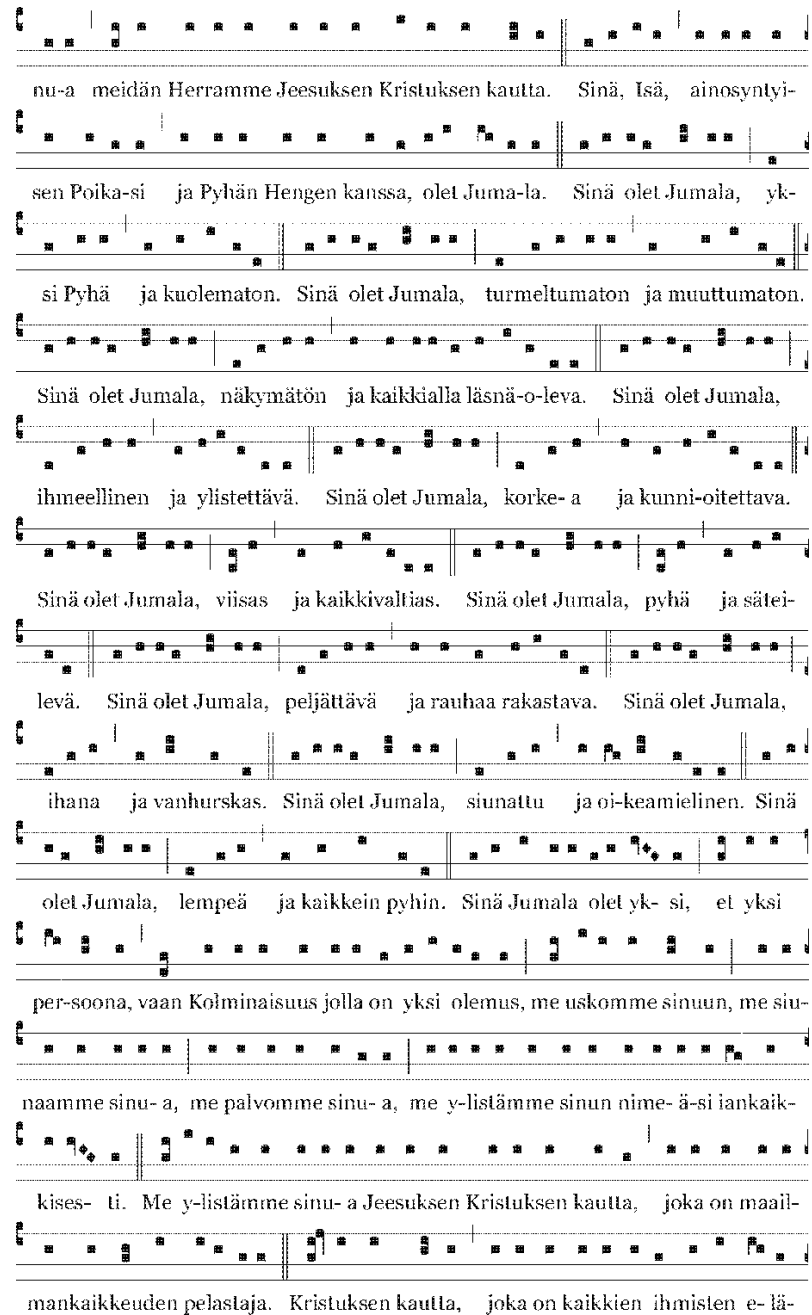
Kunni-a Ju-ma-lal-le korke-uk-sis-sa.

I-sä, kaikkivoipa ja aina ra-kastava, oikein on että me kaikkialla kii-tämme si-

Gloria. Graduals: Binciensis f. 146v-147v.
 Suoni. sov. II-LV 2012. Transkriptio TTP 2017.

Moodi e III ja IV

nu-a meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen kautta. Sinä, Isä, ainosyntyi-
 sen Poika-si ja Pyhän Hengen kanssa, olet Juma-la. Sinä olet Jumala, yk-
 si Pyhä ja kuolematon. Sinä olet Jumala, turmeltumaton ja muuttumaton.
 Sinä olet Jumala, näkymätön ja kaikkialla läsnä-o-levä. Sinä olet Jumala,
 ihmeellinen ja ylistettävä. Sinä olet Jumala, korke-a ja kunni-oitettava.
 Sinä olet Jumala, viisas ja kaikkivaltias. Sinä olet Jumala, pyhä ja sätei-
 levä. Sinä olet Jumala, peljättävä ja rauhaa rakastava. Sinä olet Jumala,
 ihana ja vanhurskas. Sinä olet Jumala, siunattu ja oi-keamielinen. Sinä
 olet Jumala, lempeä ja kaikkein pyhin. Sinä Jumala olet yk- si, et yksi
 per-soona, vaan Kolminaisuus jolla on yksi olemus, me uskomme sinuun, me siu-
 naamme sinu- a, me palvomme sinu- a, me y-listämme sinun nime- ä-si iankaik-
 kises- ti. Me y-listämme sinu- a Jeesuksen Kristuksen kautta, joka on maail-
 mankaikkeuden pelastaja. Kristuksen kautta, joka on kaikkien ihmisten e-lä-

mä. Kris-tuksen kautta, joka on kuolleitten y-lösnousemus. Hänen kauttaan
 enkelit ja arkkienkelit y-listävät sinun kuninkuuttasi. Heidän kanssaan me y-lis-
 tämme sinun nime-äsi korkeudessa ja kunniasa ikuisesti sinu-a ylistäen ja
 lausu- en : Py- hä, Py- hä, Py- hä on Herra Se- ba- ot! Hänen kirkkautensa
 täyt- tää kaiken maan.

Sävel Te Deum. Antiphonale Monasticum.
 Teksti Stowe Missal (n. 792-803). Suom. Alice Martin 2016.
 Pyhä. Jes. 6: 1.
 Sov. ja transkriptio Tuomo Pulkkinen 2017.

Ehtoollinen

Sanctus, Sanctus, Sanctus, Sanctus.

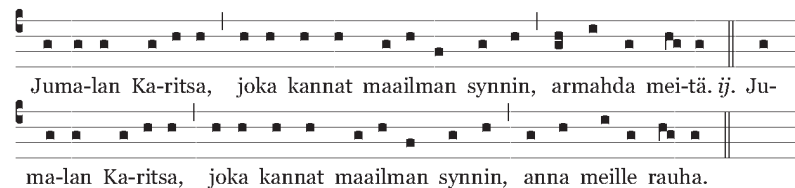
Moodi d I
 Carne Solutus. Colum Cille. MS 211.IV fol. 2r. Sov. ja transkriptio Tuomo Pulkkinen 2017.

Ehtoollisrukous ja asetussanat

Aamen, aamen, aamen

Isä meidän-rukous

Aamen

Juma-lan Ka-ritsa, joka kannat maailman synnin, armahda mei-tä. ij. Ju-
 ma-lan Ka-ritsa, joka kannat maailman synnin, anna meille rauha.

Agnus Dei. XII. s. Graduale Triplex. Suom. sov. Hilikka-Liisa Vuori 2014 ja Tuomo Pulkkinen 2017. Transkriptio Tuomo Pulkkinen 2017.

Ehtoollisen vietto

Noudatamme jatkuvan pöydän käytäntöä

Laulu

Ehtoollisen päätössanat

Aamen, aamen, aamen

Kiitosrukous

Aamen, aamen

Laulu

Siunaus

Aamen, aamen, aamen

Laulu

Aamen, aamen, aamen

www.kallionseurakunta.fi
www.voxsilentii.fi

Liite 3

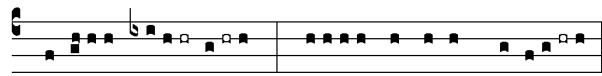
Marian ilmestyspäivä

Magnificat anima mea Dominum!

Sydämeni riemuitsee Herrasta, Herra nostaa minun pääni pystyyn. 1. Sam. 2: 1.

Ylistäkää **Herran** nimeä, * ylistäkää, te Herran palvelijat!

Siunattu olkoon Herran nimi **nyt** ja aina! *
 Idän ääriältä kaukaiseen länteen saakka
 kaikukoon Herran *nimen* ylistys!
 Herra on korkea, kaikkien **kansojen** valtiias, *
 yli taivaitten kohoaa hänen *kirkkautensa*.
 Onko ketään Herran, meidän Jumalamme, vertaista? *
 Hän istuu valtaistuimellaan korkeuksissa,
 mutta näkee *alas maan* syvyyyksiin.
 Ei ole taivaassa, ei maassa ketään **hänen** vertaistaan! *
 Hän nostaa köyhän tomusta, hän kohottaa *kurjan loasta*
 ja asettaa hänet **ylhäisten** joukkoon, *
 kansansa *ylimysten vierelle*.
 Ps. 113: 1-8

Kunnia Isälle ja Pojalle *
 ja Pyhälle **Hengelle**,
 niin kuin oli alussa, **nyt** on ja aina, *
 iankaikkisesta iankaikkiseen. **Aamen**.

Antifoni toistetaan. + Magnificat anima mea Dominum!

Moodi: d-I, tonus 2, Magnificat greg trad sov. Y.Tiewtrakul, antifonin ja psalmin sov. H-LV 2008.

Magnificat anima mea Dominum

Magnificat anima mea Dominum

sov. Y.T.

Liite 4

Ehtoollinen

Henki, pääni päällä. Hen-ki, rauhalla-si täytä. Hen-ki, tieni va-lo.

Hen-ki, suoje-li-ja-ni päivin ja öin.

Kun olen yksin, sinun läsnäolosi varjelee minua. * Tu-le, Py-hä Kyyhky, kätke

minut rakkauteen.

Kun olen pimeässä, sinun valosi piirittää minua. *
Tule, Pyhä Kyyhky, kätke *minut rakkauteen.*

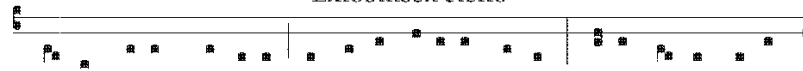
Kun minua paleltaa, sinun lämpösi sulattaa minut. *
Tule, Pyhä Kyyhky, kätke *minut rakkauteen.*

Kun tunnen heikkoutta, sinun voimasi etsii minua. *
Tule, Pyhä Kyyhky, kätke *minut rakkauteen.*

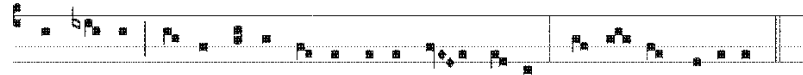
Kun olen surullinen, sinun ilosi tarttuu minuun. *
Tule, Pyhä Kyyhky, kätke *minut rakkauteen.*

Kun sairastan, sinun terveytesi parantaa minut. *
Tule, Pyhä Kyyhky, kätke *minut rakkauteen.*

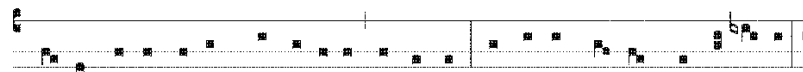
Liite 5

Ehtoollisen vietto

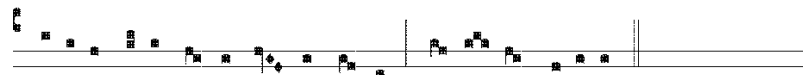
Tul-kaa minun luokse-ni ja mi-nä virvoitan teidät. Minä o- len e-lä-

män lei-pä, lei-pä jo-ka tu-lee a-las tai- vaas-ta. Muista- kaa minu- a.

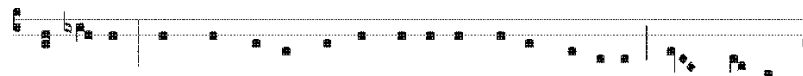
Juokaa tämä minun muistokseni, te kaikki. Täytyykää mi-nun Hengel-lä-ni.

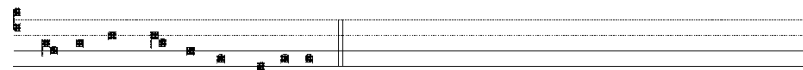
An-takaa e-lämä- ni täyt-lää tei-dät. Muista- kaa minu- a.

Her- ra, auta meilä antamaan itsemme sinulle kii-tol-lisuudella ja rak-

kaudel-la. Niin kuin si-nä annat it-se-si meille auliisti, niin me-kin

annamme it-semme sinulle.

e IV moodi. Sävel Memor sit Dominus. Corpus Christi. Inchcolm Antiphoner – Ms 211.iv fol. 4r ja A-GU 30.
Teksti David Adam. Avoin portti. Suom. Tuula Maria Mattila. Sov. ja transkriptio TTP 2017.

Liite 6

Iltahetki Launeen kirkossa

Alkujuonto, jossa avaus rukouslauluista

Isän rakkauteen

Alkusiunaus

Johdanto (johdanto myös synnintunnustukseen)

Synnintunnustuslaulu

Synninpäästö

Laulu Minä sidon itseeni

Raamatunluku

Saarna

Uskontunnustus

Laulu: Marian päivän psalmi

Ehtoollisrukous

Isä meidän

Ehtoollinen, sen aikana ehtoollislaulu

Kiitorukous, jonka sisällä esirukouksen aiheita

Herran siunaus

Loppulaulu: Henki, tule pyhä kyyhky

Taivalta taittavan siunaus

D.Adam.Taivalta Taittavan siunaus teoksesta Carmina Gadelica. Kelttien viisautta. Suom. A-M. Raittila. Mukailleen M. Koskinen.

V. Moodi. Greg. trad. Pyhä Bridit, Laudes -rukousetken 3.Antifoni.Cella Pudicicie.M.S.78/145. Transkriptio H.L.Vuori, sov. M. Koskinen.

Siu - naa mi - nul-le, Ju-ma - la, maa jal-ko-je - ni al - la.

7

Siu - naa mi - nul-le, Ju-ma - la, pol_ ku, jo - ta kul - jen.

13

Siu - naa mi - nul-le, Ju-ma - la, se mi-tä i - kä-vöin. Si-nä

19

a - jas-ta ai - kaan i - kui - nen, siu - naa_ le-po-ni.

25

Siu - naa mi - nul-le se, mi-tä kan-nan mie-les-sä - ni.

31

Siu - naa mi - nul-le se, mi-kä on lä - hel-lä sy-dän - tä-ni.

37

Siu - naa mi - nul-le se, mi-hin pa-nen nyt_ toi-vo - ni. Oi

43

Ku-ning - as - ten Ku-ning - as, Siu - naa_ sil - mä - ni.

Valaiskoon aurinko kalliot

Luomakunnan rukous, teoksesta Jumalan oma maailmaa varten suom. K. Pirrtimaa
Clondalkinin Breviarium MS 78/ Fol 57 V inspiroituneena säveltänyt M. Koskinen

Va lais-koon au - rin - ko kal - li - li - ot läm - pi - mä - nä ja pu - nai - se - na.

6 Lau - la - koot lin - nut il - ta - lau - lun.

9 Sa-no-koot Ju - ma-lan kan-sa: A - - - men. Sul-keu - tu-koot ku-kat

15 ja nous - koon täh-det. Ol-koon sy - dän i - loi-nen ja mie-li rau-hal li-nen.

21 Sa-no-koot Ju - ma-lan kan-sa: A - - - men. Ym-pä - röi-köön yön pi-

27 me - ys mei-dät. Koot-koon va - lo ja läm-pö mei - dät yh-teen. Sa - no-koot Ju -

32 ma-lan kan-sa: Aa - - - men. Pu-hal - ta-koon tuu-li ym-pä-ril-läm

38 me. Ol - koon sy - dän i - loi - nen ja mie - li rau - hal - li - nen.

42 Sa - no-koot Ju - ma-lan kansa: A - - - - men.

Kelttirukouslaulu
24.9. 2022
Isoskoulutuksessa

Luontoaiheinen kelttirukouslauluhartaus

Meditatiivisen rukouslaulun tarkoituksena on rauhoittaa ja antaa toivoa hektisen maailman keskellä. Nuorille suunnatussa luontoaiheisessa hartaudessa on tarkoitus valaa toivoa ja luottamusta nopeasti muuttuvan maailman ja luonnon muuttumisen keskelle.

Rukouslauluhartauden teemana on luomakunta. Kirkkovuosikalenterissa luomakunnan sunnuntain kohdalla sanotaan: Jumala on sanallaan luonut kaiken olevaisen ja ylläpitää sitä. Hän on antanut ihmiselle vastuun luomakunnan huolenpidosta. Ihmisen tehtävä on viljellä ja varjella luomakuntaa ja toimia tuhon voimia vastaan.²⁷

Hartaudessa käytetyt raamatunkohdat ovat Luomakunnan sunnuntain tekstejä. Hartaudessa käytetyt rukoustekstit ovat Kati Pirttimaan käännöksiä Ionayhteisön rukouksista kirjassa Jumalan oma maailmaa varten.

Laulujen melodiat ovat vanhoja kelttiläisiä luostareissa käytettyjä melodioita. Laulujen sanat ovat nykykelttirunoilijan David Adamin runoista. Sovitukset ovat tehneet Hilkkaliisa Vuori ja Tuomo Pulkkinen.

Omissa rukouslaulusovituksissa yksi teksti on David Adamin runokokoelmasta Kelttien viisautta. Suomennos on Anna-Maija Raittilan. Toinen sovitus on Ionan luomakunnan rukouksesta, jonka on suomentanut Kati Pirttimaa.

Melodiat omissa sovituksissa ovat saaneet inspiraation Clondalkin kylästä (nykyään Dublinin esikaupunkialuetta) löytyneistä nunna Brigidin hetkipalvelusten melodioista. Hartauden aikana nuoret lukevat valitsemiaan raamatuntekstejä, rukoilevat ja laulamme yhdessä rukouslauluja. Hartauden rakenne mukaillee virsikirjan rukoushetken rakennetta.

²⁷ Kirkkovuosikalenteri

Ennen hartautta:

Pieni alustus: mitä on

- meditatiivinen rukouslaulu
- mitä kelttiläisyys tarkoittaa tässä hartaudessa
- Lauletaan rukouslauluja

45 min tunti ennen hartautta:

- Esittely: meditatiivinen rukouslaulu, kelttiläisyys tässä yhteydessä.
- Valitaan roolit:
- Synnintunnustuksen lukija
- Raamatunlukija
- Rukouksen lukija

- Äänen ja kehon avaaminen, vokaalit, sydämen kuuntelu, rauhoittuminen

- Kristus kanssani -laulu
- Henki (Tule Pyhä kyyhky)
- Valaiskoon aurinko kalliot
- Taivalta taittavan siunaus

Lopussa mahdollisuus kirjoittaa omia ajatuksia ja havaintoja rukouslauluista:

- Mitä tunsit
- Mitä ajattelit, mielikuvia

Hartaus järven rannalla 24.9.2022:

1. Rukouslaulu: Taivalta taittavan siunaus, voidaan laulaa jo matkalla
2. Synnintunnustus ja synninpäästö:

Sydämissämme ja planeetallamme ei ole sellaista tuskaa, jota Sinä et tunnisi.

Sinä tunnet syvimmätkin syvyydet.

Itke kanssamme, oi Kristus, menetettyä ja tuhottua luomakunnan kauneutta.

Synninpäästö:

Taivaissa ei ole paikkaa, jonne sinun ylösnousemuksesi ei nousisi, Sinä tiedät kaiken.

Sinä olet voittanut kuoleman, se antaa meille rohkeutta kasvaa rakkautesi tiellä.

Rakkaus ei ole epätoivoa, se kylvää toivon siemeniä. Se näyttää suunnan kokonaisuuteen.

Kun sinä Kristus johdatat, ruumiisi eri osat sopivat toisiinsa ja pysyvät yhdessä. Opeta meitä tuntemaan kaiken yhteenkuuluvuus. Opeta meitä kasvamaan rakkaudessa toinen toistemme ja kaiken elävän kanssa.²⁸

3. Raamatunkohta (Nuori lukee)
4. Rukouslaulu: Henki. Tule, pyhä kyyhky.
5. Mahdollinen puhe (Camilla/Johan?)
6. Rukousjakso

Rukousjakson aikana hiljaisuus. Rukousjakson alussa nuoret voivat käydä etsimässä luonnosta jonkin asian, joka muistuttaa heitä Jumalan läsnäolosta. (Jos aikaa: kun ovat palanneet, voivat kirjoittaa kirjeen itselleen tulevaisuuteen, mitä

²⁸ Kati Pirttimaa: Jumalan oma maailmaa varten 2018, 129.

haluavat muistaa tästä hetkestä. Jaetaan paperi, joka on kirjeen alku ja nuoret voivat jatkaa siihen kirjoittamista.)

Rukous (jaetaan kaikille): Jumala yllämme – puut, linnut ja auringonpaiste, tähdet ja kuunvalo.

S: Jumala yllämme.

Jumala allamme – maa, kivet ja joet, juuret ja kalliot.

S: Jumala allamme.

Jumala ympärillämme-meret, tuulet ja kaupungit, eläimet ja ihmiset.

S: Jumala ympärillämme.

Jumala meissä – toiveet, kyyneleet ja nauru, rakkaus ja ihmettely.

S: Jumala meissä.

Jumala yllämme, Jumala allamme, Jumala ympärillämme, Jumala meissä, me ylistämme sitä, että olet luonut meidät, että olet rakastanut meitä ja että kutsut meidät toimimaan ja lepäämään Sinussa. ²⁹

7. Rukouslaulu: Minä sidon (Kristus kanssani)

8. Herran siunaus

9. Rukouslaulu: Valaiskoon aurinko kalliot

²⁹ Kati Pirttimaa: Jumalan oma maailmaa varten 2018, 127.

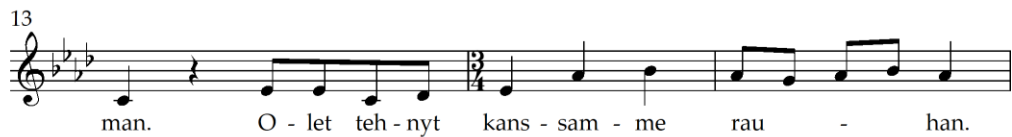
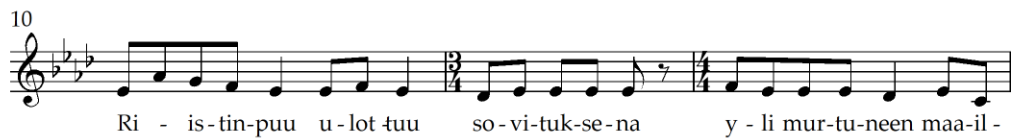
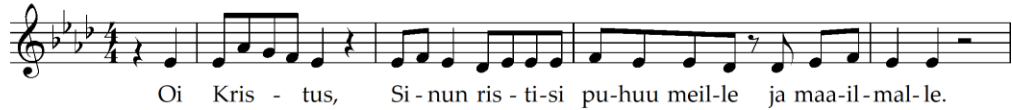
Liite 10

Oi Kristus

Suom. K.Pirttimaa Luomakunnan rukouksia kirjasta Jumalan oma maailmaa varten.

Säv.M. Koskinen inspiroituneena Clondalkinin Breviarium MS 78/Fol.67 V

Andante

2

25

hen - - ke - - - si, _____

26

jo - ka haas - taa___ ja ke-hoit-taa mei - tä pi - tä-mään

28

huol- ta Luo-ma-kun-nas-ta ja maa-il - man köy-his - tä,___

31

joi - ta Luo-ma-kun-nan hy-väk - si-käyt - tö myös va-hing-oi -

34

taa. Oi Kris - tus, ko-ko Luo-ma-kun-ta vai-ke - roi_____

38

va-pau-ta mei-dät ja tee___ meis-tä ko - ko - nai - si - a!

Liite 11

Keltirikouslaulu Jumalan väkevässä nimessä

Mervi Koskinen säveltänyt inspiroituneena Clondalkinin Breviarium MS 78 / Fol.109 R,
David Adam teoksessa Avoin portti. Suom. Tuula Maria Mattila

Soprano *mp*

Ju - ma - lan vä - ke - vä - sä - ni - mes - sä,

4 *p*

S. Aa - - Aa - - ni - mes - sä.

mf

S. Jee - suk - sen_ pe - las - ta - vas - sa ni - mes - sä.

p

A. Aa - - Aa - - ni - mes - sä.

p

T. Aa - - Aa - - ni - mes - sä.

8 *mf*

S. Py - hän Hen - gen vah - vas - sa vah - vas - sa vah - vas - sa ni - mes - sä.

mf

S. Py - hän Hen - gen vah - vas - sa vah - vas - sa vah - vas - sa ni - mes - sä.

f

A. Py - hän_ Hen - gen vah - vas - sa vah - vas - sa vah - vas - sa ni - mes - sä.

mf

T. Py - hän Hen - gen vah - vas - sa vah - vas - sa vah - vas - sa ni - mes - sä.

2

12
S.
Lä - hes - tym - me,

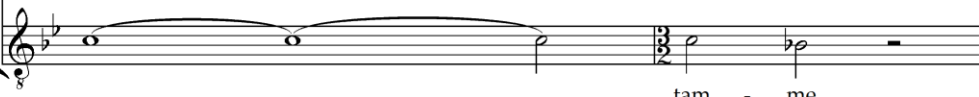
13 *f*
S.
huu - - - - - dam - me!

14
A.
Tark - - - - - kaam - me.

15
S.
O - - - - - do - tam - me.

S.
O - - - - - do tam - me.

A.
O - - - - - do - tam - me.

T.
tam - me.

17
S.
Kat - - - - - se - lem - me.

18

S. Kai - - - - - paam - me

S. Kai - - - - - paam - me

A. Kai - - - - - paam - me

T. Kai - - - - - paam - me

21

S. *f* Kai - paam - me *ff* Si - nu - a!

S. Uu - uu *ff* Si - nu - a!

A. Uu - uu *ff* Si - nu - a!

T. Uu - uu *ff* Si - nu - a!

**Marianpäivän messu Hollolan Pyhän Marian kirkossa
26.3.2023 klo 13**

Herran palvelijat

*Liturgi pastori Marjo Kortelainen
Lauluryhmä Johanna Suomala, Mervi Koskinen, Leena Eskelinen, Lauri Palo*

L: Liturgi ; E: Lauluryhmä ; S: Seurakunta

I JOHDANTO

S: **Alkuvirsi 52** Maria, Herran äiti

Alkutervehdys ja -siunaus

E: •

I- sä n rakkauteen, Kristuksen valoon, Hengen johda-tukseen, me
käymme tänään.

L: Herra olkoon teidän kanssanne.
S: Niin myös sinun henkesi kanssa.

E: •

Herra, avaa **mei**-dän **silmä**mmme, * niin me nä-emme *Sinun kirkkaute*-si.
Herra, avaa **meidän korva**mmme, * niin me kuulemme *Sinun kutsu*si.
Herra, avaa **meidän sydä**mmme, * niin me tunnemme *Sinun rakkaute*si.
Herra, avaa **meidän käte**mmme, * niin me annamme *Sinun omastasi*.
Herra, avaa **meidän elä**mämme, * niin me julistamme *Sinun suuruuttasi*.

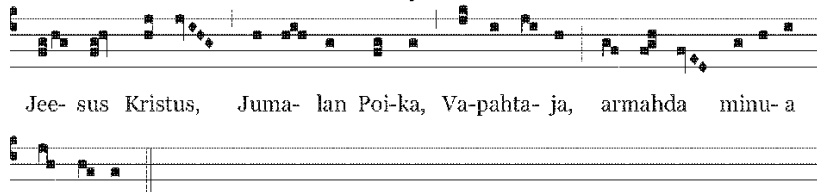
Antifoni toistetaan

L: Johdantosanat**E: Synnintunnustus**

Oi Kristus, Sinun ristisi puhuu meille ja maailmalle. Kuolemassasi otit kantaaksesi koko luomakunnan kivun ja tuskan. Ristinpuu ulottuu sovituksena yli murtuneen maailman. Olet tehnyt kanssamme rauhan. Auta meitä saavuttamaan rauha kanssasi jakaen Sinun sovitustasi. Anna meidän tuntea henkesi, joka haastaa ja kehoittaa meitä pitämään huolta luomakunnasta ja maailman köyhistä, joita luomakunnan hyväksikäyttö myös vahingoittaa. Oi Kristus, koko luomakunta vaikeroi. Vapauta meidät ja tee meistä kokonaisia. ***

L: Synninpäästö

S: Aamen, aamen, aamen

E: Päivän psalmi Antifoni 1 Sam. 2:1 ja psalmi 113:1-8 ****E: Kyrie ***

Jee- sus Kristus, Juma- lan Poi-ka, Va-pahta- ja, armahda minu- a
syn-tis- tä.

E: Gloria ***

Jumalan väkevässä nimessä, Jeesuksen pelastavassa nimessä.
Pyhän Hengen vahvassa nimessä:
Lähestymme, huudamme, odotamme, katsellemme, kaipaamme Sinua!

L: Päivän rukous

E: Laulu Siunaa minulle, Jumala ***

S: Aamen, aamen

S: **Virsi 937** Ole tervehditty täällä, oi Maria

II SANA

Evankeliumi Luuk. 1:39-45

L: **Saarna**

E: **Uskontunnustus • | ••**

Minä Sidon itseeni tänään Jumalan voiman suojelemaan ja ohjaamaan.
 Kristus kanssani, Kristus **sisälläni**, * Kristus takanani, Kristus **edessäni**.
 Kristus rinnallani, Kristus **voittajani!** * Kristus lohduttajani ja **vahvistajani**.
 Kristus allani, Kristus **ylläni**, * Kristus levossa, Kristus **vaarassa**.
 Kristus kaikkien rakkaitteni **sydämissä**, * Kristus ystävän ja **vieraan suussa**.

L: **Esirukous**

III EHTOOLLINEN

E: 1. Haavojen Kristus, kirkkauden Kristus, surujen Kristus, ilojen Kristus,
 salaisuuksien Kristus, me annamme itsemme, ruumiimme ja sielumme
 sinun suojeluksesi tänä päivänä ja aina.
 2. Hylättyjen Kristus, köyhien Kristus, iloitsevien Kristus, itkevien Kristus,
 sinun läsnäolosi olkoon meidän turvamme,
 sinun läsnäolosi olkoon meidän rauhamme tänä päivänä ja aina. Aamen. •

L: **Ehtoollisrukous ja asetussanat**

S: Aamen, aamen, aamen

S: **Isä meidän**E: **Jumalan karitsa •• | •**

Jumalan karitsa, joka kannat maailman synnin, armahda meitä.
 Jumalan karitsa, joka kannat maailman synnin, anna meille rauha.

Ehtoollisen vietto

E: •

Henki, pääni päällä. Hen-ki, rauhalla-si täytä. Hen-ki, tieni va-lo.
 Hen-ki, suoje-li-ja-ni päivin ja öin.
 Kun o-len yksin, sinun läsnä-olosi **varjelee minu-** a. * Tu-le, Py-hä Kyyhky, kät-

ke *minut* **rakkauteen**.

Kun olen pimeässä, sinun valosi **piirittää minua**. * Tule, Pyhä Kyyhky...
 Kun minua paleltaa, sinun lämpösi **sulattaa minut**. * Tule, Pyhä Kyyhky...
 Kun tunnen heikkoutta, sinun voimasi **etsii minua**. * Tule, Pyhä Kyyhky...
 Kun olen surullinen, sinun ilosi **tarttuu minuun**. * Tule, Pyhä Kyyhky...
 Kun sairastan, sinun terveytesi **parantaa minut**. * Tule, Pyhä Kyyhky...

E: Sanctus •

L: Ehtoollisen päätössanat

L: Kiitosrukous
S: Aamen, aamen

IV PÄÄTÖS

L: Siunaus

E: Päätöslaulu ***

Valaiskoon aurinko kal-li-ot lämpimänä ja punaise-na, laulakoot linnut il-
ta-laulun. Sanokoot Juma-lan kansa : Aa- men. Sulkeutukoot ku-kat ja
nouskoon tähdet. Olkoon sy-dän i-loinen ja mie-li rauhal-linen. Sanokoot.
Ympä-röiköön yön pimeys meidät. Kootkoon va-lo ja lämpö meidät yhteen.
Sanokoot. Puhaltakoon tuuli ympä-rillämme, olkoon sy-dän i-loinen ja
mie-li rauhal-linen. Sanokoot.

Lämmin kiitos mukanaolostasi messussa.

Rukouslaulujen sovitukset • / ••, sävellykset •••
Tuomo Pulkkinen •, Hilikka-Liisa Vuori ••, Mervi Koskinen •••

Rukouslaulujen transkriptiot ja ohjelman taitto
Tuomo Pulkkinen

Käsikirjoitus- ja tekstilähteet

Inchcolm Antiphonary - Ms 211.iv

Clondalkyn Breviary - Ms 78

David Adam. Avoin Portti. Suom. Tuula Maria Mattila

David Adam (toim.). Maja erämaassa. Suom. Tuula Maria Mattila ja Anna-Maija Raittila
Iona Community. Jumalan oma maailmaa varten. Suom. Kati Pirttimaa

Kannen kuva

Pieta 1430-luvulta. Hollolan seurakunta.